

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
 MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 426.

TELEFON: AUT. 50-5-97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 56-7-11.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
 A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETÉNEK
 SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF

M. KIR. POSTA MŰSZAKI TANÁCSOS

A posta és a vasút együttműködése Svájcban.

Irta: Dr. KOVÁCS JÓZSEF, m. kir. postaigazgató.

La coopération de la poste et du chemin de fer en Suisse.

Par le Dr. Joseph Kovács, directeur des postes r. h.

L'auteur expose, à la base d'un article de la „Revue des Postes“ suisse, les règles d'après lesquelles le personnel de ces deux institutions de communication de l'État assure réciproquement, en cours de route, le service de transport postal et ferroviaire, étant donné que les envois postaux et les envois par chemin de fer sont manipulés par le même employé.

A háború utáni gazdasági válság nem kímélt meg egyetlen európai államot sem. E tekintetben alig számított az, hogy az egyik állam a győzők, a másik pedig a legyőzöttek csoportjába tartozik-e? Lassanként szenvedő részeseivé váltak ennek a válságnak a semleges államok is.

A posta és a vasút, mint a gazdasági élet függvényei, mindenütt elsősorban érezték meg az idők múlásával mindinkább elmélyülő zavarokat. Ezeket ellensúlyozandó, előbb versenyre keltek egymással a folyton csökkenő darabáru, sőt a személyi forgalom megtartásáért is. Versenyükbe napról-napra jobban érezhetően beleszólt mindkettőjüknek egyformán komoly ellenfele, a fiatalos lendületű gépkocsi és a légi szállítási eszközök tökéletesedése.

Nem véletlen tehát, hogy az egyes államoknak, még a változott viszonyok között is, fontos közérdeket kielégítő két szállítóvállalata: a posta és a vasút, egyformán kereste a módokat, hogy üzemmenetük gazdaságosságát a mostohává vált viszonyok közepette is biztosíthassák. Ennek legtermészetesebb módjaként ajánlkozott, hogy a két egymásra utalt intézmény békés úton keresse meg a szorosabb együttműködés alapjait. Szükségesnek mutatkozott, hogy a kereskedelmi forgalom lebonyolításánál egyrészt megegyezésszerűen jelöljék

ki érdekköreiket és azokat a jövőben kölcsönösen tiszteljék, másrészről pedig módját kellett találniok jelentős személyzeti és dologi kiadásaiuk lehető csökkentésére. Ennek gyakorlati módja kétségtelenül az volna, ha a jelentéktelen áru- és postai forgalmat mutató vasúti menetekben — a postai és vasúti szállítmányok útközi kezelésére —, nem kellene külön személyzetet alkalmazni és külön-külön kocsikat futtatni.

Lapunk „Külföldi Szemle“ rovatában¹⁾ megemlékeztünk már arról a megegyezésről, mely a körülmények nyomása alatt a németbirodalmi posta és a vasút között 1932. év végén jött létre és amely egyezmény a darabáruforgalmat olyan módon osztotta meg a posta és a vasút között, hogy 1933. évi január hó 1-től kezdve 7 kg. súlyhatárig a posta, ezenfelül pedig a vasút díjszabása lett olcsóbb.

A svájci postai és vasúti szaklapok újabb számai ismertetik azt a megegyezést, amely lehetővé teszi, hogy a jelentéktelen forgalmú vonalakon a postai és vasúti útközi szolgálat egyesítésével, állandó és jelentékeny személyi és dologi megtakarításokat érjenek el, a kétirányú szolgálat, de főként az azt igénybevevő közönség jelentős érdekeinek sérelme nélkül.

A mi viszonyaink is, hovatovább, elkerülhetetlenül szükségessé teszik, hogy a MÁV és a posta arra hivatott tényezői mielőbb tárgyalóasztalhoz ülve, módját keressék a darabáruforgalomnak mindkét felet kielégítő és a közönségre nézve is előnyös lebonyolítási módjának megállapítására. Bizonyára nálunk is vannak olyan postai és vasúti menetek, hol az útközi teendőknek egyetlen, akár postai, akár vasúti alkalmazott útján — közös kocsiban való ellátása — jelentős érdekek sérelme nélkül, megfelelő személyi és dologi megtakarításokhoz vezethetne.

Szélesebb körök érdeklődésére tarthat tehát nálunk is számot, ha a svájci posta hivatalos szaklapjának 1934. évi szeptemberi számában megjelent cikk²⁾ alapján olvasóinkkal megismertetjük, hogy a svájci szövetségi vasutak és a posta, közmegelegedésre, miképpen rendezték ezt a meglehetősen kényes kérdést.

Svájcban, hasonlóan a nálunk bevezetett gyakorlathoz, a postai zárlatok jelentékeny részét nem mozgóposták, hanem mint közvetlen zárlatokat, részben postai, részben pedig vasúti alkalmazottak, vasúti kocsiban kísérik és kezelik.

A svájci posta még az ötvenes és hatvanas években olyan szerződéseket kötött a kisebb magánvasúti vállalatokkal, hogy a postazárlatok anyagának útközi kezeléséért és átrakásáért a vasúti személyzetnek csak az esetben biztosított bizonyos anyagi kárpótlást, ha e zárlatkísérő szolgálatot a vasút teljesen saját alkalmazottaival, tehát a postaszemélyzet kizárásával látta el. Vegyes kezelés esetében a vasúttársaságok készpénztérítést e szolgálatért egyáltalában nem kaptak. Az 1900-as években már kb. 44 vasúttársaság vonalán kizárólag a vasúti személyzet látta el ezt a zárlatkísérői szolgálatot. A fontosabb vonala-

¹⁾ L. „Magyar Posta“ 1933. évf. 99. oldalán lévő szöveget.

²⁾ L. a „Postzeitschrift“ című svájci szaklap 1934. évi 5. számában dr. Lehmann, a szövetségi vasutak baseli Betriebsasszisztensének tollából „Die Zusammenarbeit zwischen Bahn und Post in den Zügen“ címmel megjelent cikket.

kon azonban továbbra is a postaszemélyzet kísérte a postazárlatokat.

A svájci posta és a szövetségi vasút között a postaanyag szállítását szabályozó és ma is érvényben levő megegyezés 1903. novemberében jött létre. Eszerint a szövetségi vasút az összes postai levélzárlatokat és az expressz-csomagokat 5 kg. súlyhatárig, díjmentesen köteles szállítani és a postaanyag útközi átrakásánál személyzete a szükséges mértékben ingyen köteles a postaszemélyzetnek segíteni. A háború utáni évek gazdasági válságai a svájci postát és vasutat is a szorosabb együttműködés feltételeinek keresésére ösztönözték, hogy ezáltal kölcsönösen jelentős megtakarításokat érhessenek el. Ezek a tárgyalások 1922. évben eredményhez vezettek. Eszerint a postazárlatoknak a vasúti személyzet által való közvetítését, mint új szolgálatot rendszeresítették s a vasúti darabáruforgalomnak a postaszemélyzet által való ellátását és a vasútállomásokon kifüggesztett levélszekrények anyagának a vasúti személyzet által való begyűjtését rendelték el. A postaszolgálatban foglalkoztatott vasúti személyzetnek, teendőikre való beoktatása céljából, a svájci postaigazgatás, külön postai segédkönyvet is adott ki.³⁾

A svájci vasút- és postaszemélyzet szorosabb együttműködésének terve, abból a gazdaságos elgondolásból született meg, hogy olyan útközi munkahelyeken, hol a vasúti és postai teendők jelentéktelensége külön-külön munkaerő alkalmazását nem teszi szükségessé, a munka ellátása mindkét szolgálatban jártas egyetlen alkalmazottra bízassék. Ezzel nemcsak munkaerőt és költséget takarítottak meg, hanem olyan vonalakon is berendezhettek új vasúti és postai összeköttetéseket, amelyeken a külön-külön szolgálatot egyébként fedezet hiányában hosszú időn belül berendezni alig lehetett volna. A megbízásból vállalt szolgálatért a két igazgatás, vagy a megegyezés szerűen kikötött egységárat számítja fel, vagy pedig az azonos értékű szolgáltatásoknál a külön díjazás felszámításától kölcsönösen eltekintenek.

Azokat a vasúti meneteket, melyben a vasúti darabáruforgalmat a postaszemélyzet, avagy a postaanyag útközi kezelését a vasúti kalauz látja el, évenként, menetrendváltozásokkal egyidejűleg, a vasút és a posta közös megegyezéssel állapítják meg és a menetrendkönyvekben külön kimutatásba foglalva hozzák nyilvánosságra. E kimutatás ötféle közösen ellátott szolgálatot sorol fel: 1. Bizonyos vonalszakaszokon a posta és a vasúti alkalmazott külön-külön vasúti kocsiban látja el saját szolgálatát; 2. vannak olyan vonalszakaszok, hol az egyedül utazó postaalkalmazott a postai kezelést és vasúti darabáruforgalmat is ellátja; 3. más útszakaszokon viszont a postaalkalmazott együtt utazik ugyan a poggyászkocsiban a vasúti alkalmazottal, de csak saját szolgálatát látja el; 4. van olyan eset is, amikor a postaszolgálatot vasúti alkalmazott látja el, de csak értéknyilvánítás nélküli postaküldeményeket kezel, és végül 5. egyes vasúti meneteknél a korlátlan mozgópostaszolgálatot (tehát értéküldeményeket is) vasúti alkalmazott látja el.

A kimutatásban felsorolt ez az ötféle vasúti menet tehát rendszeres postai menetnek számít. De ezenkívül, az 1922. évi megegyezés óta

³⁾ „B. 28: Vorschriften für das Bahnpersonal über den Postdienst auf Eisenbahnen“ címmel,

minden más, tehát rendszeres postát nem szállító vasúti menet, zárlaton kívüli szállításra, közvetlenül is elfogadhat nem ajánlott levélpostai küldeményt és értéknilyvánítással el nem látott csomagot. Sőt a szövetséges vasút a postának azt a jogát is elismerte, hogy szükség esetében értéknilyvánítás nélküli sürgős ajánlott küldeményeket (ezek Svájcban lehetnek csomagok is), rendkívüli zárlatok formájában postaszállításra fel nem használt bármely vasúti menettel továbbíthasson.

E megegyezés a közönség érdekében is több, nagyon előnyös újítás bevezetését tette lehetővé. Így például a posta hivatalos óráján túl, darabonként esedékes és a vasutat illető 20 centimes pótdíj ellenében, a vonatindulás előtt 10 percig nem ajánlott express, továbbá szabályszerűen bérmentesített levelet, levelezőlapot, kiscsomagot (1 kg. súlyig), árumintát, nyomtatványt a személyforgalmat lebonyolító vasútállomások jegypénztáránál bárki feladhat. Ezeket a közvetlenül a vasútállomásokon felvett küldeményeket, a vasút a legközelebbi megfelelő vasúti menettel köteles továbbítani, akár megy azzal rendes mozgóposta, akár nem. Sőt a poggyászkocsiban utazó vasúti személyzetnél útközben is kézhez lehet feladni ilyen *express* küldeményeket. Az ilyen kézbeadott küldeményeknél pótdíjat szedni nem is szabad, mert hiszen a felvételnél nincsen a vasútnak külön előzetes teendője. A nem kellően bérmentesített küldeményeket a vasúti személyzet azonban a postán kívüli közvetlen szállításra nem fogadhatja el.

Az értéknilyvánítással ellátott postaküldemények kezelésével is megbízott vasúti alkalmazott útközben kezelőkocsiját semmiféle címen sem hagyhatja el.

A vasúttal közösen használt poggyászkocsiknál sok vitát okozott az a kérdés, hogy az ott rendelkezésre álló területből saját céljaira, mennyit használhat a posta és mennyit a vasút? A postaszállításra felhasznált vasúti meneteknek az 1932/1933. évre kiadott utasítása már e téren is rendet teremtett. Nevezetesen kimondotta, hogy minden vasúti menetben, melynek száma előtt az előre megállapított megkülönböztető jelzés áll, a poggyászkocsi egynegyed részét, másoknál a felét — ha csak arra mód van —, a postaküldemények részére kell fenntartani, illetőleg átengedni. Ha a vonat száma előtt megkülönböztető jelzés nincs, akkor a posta forgalma olyan jelentéktelen, hogy anyagának elhelyezésére külön helyet előre biztosítani nem szükséges.

A postai teendők végzésével megbízott vasúti alkalmazott kötelességei a következőkben foglalhatók össze. A vasúti alkalmazott, a kezelésére bízott postaküldeményeket ugyanazzal a gondossággal köteles kezelni, mint a vasúti darabárut. Különös gonddal köteles kezelni a zárlatokat, mert soha sem tudhatja, hogy milyen értéket rejtenek azok magukban. Zárlatokat, kézcsoomagokat a poggyászkocsi ajtójának közelében elhelyezni nem szabad. A vasúti személyzetnek az útközben kézbeadott expresszküldeményeket semmi címen, tehát megőrzés címén sem szabad zsebbe tenni, mert ebből már sok panasz származott a túlszállítás állott elő. A posta személyzete az ajánlást tartalmazó zárlatokat, értéküldeményeket, csomaggal megrakott al-tiszti kosarakat, zárlaton kívül továbbított ajánlott küldeményeket, átadó okiratokkal adja át a vasúti kalauznak. Háromféle ilyen átadó-okiratot használnak: a szárnyvonalakon zárlatközvetítő könyvet, a fő-

vonalakon átadójegyzéket és forgalmasabb pályaudvarokon a rovatlaphoz hasonló okiratot. Ezeket az átadó-okiratokat a posta állítja ki és céljuk a felelősség behatárolásán kívül a vasúti személyzet útközi tájékoztatása, hogy hol, melyik állomáson és milyen anyagot kell leadniok. A szállításra átadott küldemények átvételét a vasúti alkalmazott, a két példányban kiállított kísérő okiratnak a postahivatalban visszamaradó példányán ismeri el; a rendeltetési állomás pedig a kísérő iratnak a vasúti alkalmazottnál maradó eredeti példányán ismeri el az anyag átvételét. Ha a kísérő személyében útközben változás áll be, vagy az anyagot más vonal kezelőjének kell átadni, az anyag kifogástalan átadását könyvben ismertetik el s így a szállításért való felelősséget az út bármely részén könnyen meg lehet állapítani. Ha a zárlat tartalma az 5000 frank értéket meghaladja, a kísérő okmányiraton ezt, valamint a rendestől eltérő útközi jegyzékelést fel kell tüntetni. Kifogástalan átvétellel a felelősség az átvevőre száll át. A kifogásokat nyomban közölni kell az átadóval. Utólagos észrevételeknél az átvevő köteles igazolni, hogy kifogása már az átadásnál fennállott. Különösen az anyag túlszállítása és késése gyakori kifogás a postazárlatot kísérő vasúti alkalmazottakkal szemben.

A svájci vasút és posta között létrejött megegyezés értelmében a vasúti személyzet a postaanyag közvetítésénél és átrakásánál, a postaalkalmazottak pedig a vasúti darabáru ki- és átrakásánál, felszólítás nélkül közreműködni és lehetőség szerint segíteni kötelesek, hogy ezzel a vonatkéseknek lehetőleg eleje vétessék. E tekintetben mind a vasúti, mind pedig a postai szolgálatot ellenőrző, felelős azért, hogy a vasút és a posta személyzete a vasútállomásokon egymás munkájában kölcsönösen segítsenek. Itt tehát teljesen megszűnt az egymástól elkülönített munka és a posta és a vasút személyzetének egyetlen tagja sem vonhatja ki magát jogosan a másik intézetbeli munkájából és addig sem a vasúti, sem pedig a postai közvetítő személyzet nem távozhat a beérkezett szerelvénytől, amíg akár a poggyász-, akár pedig a mozgópostakocsinál valami teendő vár elvégzésre. A kölcsönös kiegészítőmunkától tartózkodó alkalmazottakat, az ellenőrző tiszt köteles feljelenteni.

Ami most már a másik igazgatásnak teljesített szolgáltatás díjazását illeti, idevonatkozóan az a megegyezés, hogy az alkalmi, nem rendszeres kiegészítésekért különdíjazást egyik igazgatás sem számít fel, mert az a feltevés, hogy ezek egymást kölcsönösen úgyis kiegyenlítik. A posta a vasútnak óránként és menetenként 1.50 frank térítést fizet, ha a rendszeresített kiegészítőszolgálatot vasúti alkalmazott látja el. Postai átadás és átvétel közvetítéseért naponként és állomásonként 20 centimes térítést kap a vasút. Minthogy vasúti darabáru nem minden vasúti állomásnál kerül ki- vagy berakásra, ezért a vasút, ha e szolgálatot postai alkalmazott látja el, a postának két állomásonként téríti ezt a 20 centimes-os díjazást, de a kiinduló és végállomás után külön-külön jár ez a díjazás. A svájci postaigazgatás a szövetségi vasútnak az elmúlt évben vasúti alkalmazottak által a poggyászkocsiban végzett postai tevékenység díjazásaként 33.000, a zárlatközvetítésért kereken 7000 frank térítést fizetett.

A bélyegvédelem.

Irta: MÓDOS ELEMÉR, m. kir. postasegédtitkár.

Sur la protection des timbres.

Par Elemér Módos, aide-secrétaire des postes r. h.

L'auteur rapproche le décret autrichien sur la protection des timbres et la loi hongroise sur les timbres et expose par là quelques questions plus importantes ayant trait à la protection des timbres.

Notion du timbre. Rôle de l'Union postale universelle dans l'organisation de la protection des timbres. Protection des empreintes de timbre d'occasion. Forme sous laquelle apparaissent les figurines postales dans l'impression. La poste d'enfants. Sanctions pénales de la loi hongroise sur les timbres. Abus de timbres ayant déjà servi. Concession d'impression de l'étiquette „Par avion“ sur les enveloppes de lettre éditées par des particuliers.

Folyó évi január havában adta ki az osztrák postaigazgatás a postai értékcikkek védelméről szóló rendeletét. Két évvel ezelőtt jelent meg nálunk a bélyegek védelméről és a tiltott postai szállítás büntetéséről szóló 1932. évi XXI. tc. Az alábbiakban e két bélyegvédelmi intézkedés között óhajtok párhuzamot vonni és ezzel kapcsolatban a bélyegvédelem lényegéről néhány szót szólni.

A két bélyegvédelmi intézkedést egymás mellé helyezve, első pillantásra szembetűnik, hogy megjelenési formájukban eltérnek egymástól. Ugyanis amíg az osztrák intézkedés rendeleti úton és csak a postai értékcikkek védelméről gondoskodik, addig a magyar intézkedés törvény útján és nemcsak a postai értékcikkek, hanem valamennyi bélyeg védelmére szolgál.

A mai modern jogszabályok rendszerint fogalmi meghatározásból indulnak ki, vagyis már a bevezetésben körvonalazzák, hogy a szövegben említett kifejezések alatt mit kell érteni. A bélyegvédelmi rendeletnek, illetőleg törvénynek tehát elsősorban azt kell megállapítania, hogy mi a bélyeg.

A bélyeg általános fogalmát azonban sem az osztrák, sem a magyar intézkedés nem határozza meg. Az osztrák meg sem említi, a magyar pedig csak taxative felsorolja, hogy a törvény értelmében milyen „jegyeket“ kell bélyeg alatt érteni.

A bélyeg általános fogalmát nehéz is lenne meghatározni. Már a bélyegtörvény is olyan sokféle bélyeget, jegyet, pecsétet és nyomtatványt foglal össze, hogy ezeket közös nevezőre hozni, azaz egy fogalmi meghatározásban tömöríteni, úgyszólván lehetetlen.

Ha csak a postabélyeg fogalmát akarnók megalkotni, elsősorban különbséget kellene tennünk a postabélyegek és a tulajdonképpeni postai értékcikkek között. A kettőt gyűjtőnéven általában postai értékcikkeknek szokták nevezni. Postabélyeg alatt természetesen nemcsak a tulajdonképpeni levélbélyegeket, hanem a légipostai bélyegeket, portóbélyegeket és az értékártyákat is értjük.

A postai értékcikkek jogi értelemben nem értékpapírok, mert nem tartalmazznak követeléseket, de nem sorolhatók a magánjogi okiratok közé sem. A postabélyegeket ugyanígy nem lehet sem kereskedelmi, sem magánjogi papírok közé számítani. Aki a postánál bélyeget „vásárol“, ezzel nem szerez semmiféle közjogi követelést a postával

szemben valamely szállítás elvégzésére. A posta valamely szolgáltatást nem a megvásárolt bélyeg birtoklása, illetőleg előmutatása révén teljesít. A szolgáltatás igénylésére elegendő a félnek az üzletszabályzat követelményeinek megfelelő akaratnyilvánítása. Ennek legegyszerűbb bizonyítéka az, hogy a posta a feladott leveleket bérmentetlenül is elszállítja a címzetthez. A szállítást tehát teljesíti, mert erre igénybevették, azonban a küldeményt csak akkor kézbesíti, ha a szállításért járó díjat a címzett vagy el nem fogadás esetében a feladó megfizeti. A postabélyeg e szerint csupán a postának járó díj lerovására szolgál. Ezért mondhatjuk azt, hogy a postabélyeg bérmentesítésre szolgáló értékjegy. Ez a két tulajdonsága ugyanis, hogy értéket képvisel és díjakat rónak le vele, fizetési eszköz jellegével ruházza fel a bélyeget. Természetesen olyan fizetési eszköz, amit csakis a posta fogad el.

A postai küldemények bérmentesítési módozatai azonban idők folyamán változtak. A postabélyegek mellett megjelentek a bérmentesítőgép lenyomatok, amelyek alakjukat tekintve, a bélyegekhez hasonlóan értéket mutató rajzok, lényegükben véve azonban a bérmentesítőgép engedélyese által házilag előállított bélyegek. Védelemben tehát épúgy kell részesíteni, mint a postabélyegeket. A bérmentesítőgép lenyomat, a benyomott érték erejéig értékessé teszi azt a levélborítékot, vagy címszalagot, amelyre reányomták; a lenyomat tehát még ugyanolyan értékhordozó, mint a bélyeg. El nem küldés esetén az átadott boríték vagy címszalag ellenében a posta a lefizetett díjat visszatéríti.

Későbbi fejlődés, illetőleg a postai kezelés (díjlerovás) egyszerűsítésére irányuló törekvés hozta magával a „készpénzbérmentesítő“ bélyegzést. Az ilyen lenyomatokon már az érték feltüntetése elmarad és így pusztán azt a tényt közli, hogy az illető küldeményért a feladó a szabályszerű bérmentesítési díjat leróta. A készpénzbérmentesítő lenyomat már nem értékhordozó, de védeni ugyanúgy kell, mint a bélyeget, mert utánzása kárt okoz a kincstárnak.

A postabélyegeknek és a bélyegző lenyomatoknak az a tulajdonsága, hogy értéket képviselnek és így a posta jövedelemforrását képezik. Ez az oka annak, hogy azok büntetőjogi védelméről törvényes intézkedéssel gondoskodnak. A bélyegvédelmi törvények tehát az állami bevételeknek, illetőleg a bélyegek kiadásával felruházott testületek bevételeinek biztosítását célozzák.

A bélyegeknek a közforgalomba adása után azonnal felmerült annak szükségessége, hogy büntetőjogi védelembe helyezték őket.

Az első nevezetesebb bélyegvédelmi intézkedést az 1851. évi porosz büntetőtörvénykönyv 253. §-a tartalmazza. A hamis bélyegek, vagy bélyeges borítékok készítőjét és felhasználóját ugyanis *három hónapnál* hosszabb ideig tartó börtönbüntetéssel és polgári jogainak időleges megfosztásával bünteti. Ugyanezt a büntetést alkalmazta 1870-ben az Északnémet Szövetség, majd 1871-ben a németbirodalmi büntetőtörvénykönyv. Magyarországon a levélbélyegek utánzását és meghamisítását az 1878. évi V. tc. vétségnek nyilvánította és egy évig terjedhető fogházzal és 1000 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint a viselt hivatal vagy állomás elvesztéséve büntette.

A bélyegvédelmi intézkedésekre azonban nemcsak azért van szük-

ség, mert a bélyegek, értékes jegyek hamisítása és utánzása miatt a bélyegeket kiadó állam vagy terület károsodást szenvedhet, hanem azért is, mert erre az államokat nemzetközi szerződés kötelezi.

Tulajdonképpen az első igazi lökést a bélyegvédelem hathatósabb megszervezésére az egyetemes postakongresszusok adták. A kongresszusokon abból a felfogásból indultak ki, hogy a bélyegek kielégítő védelméhez nem elégségesek az egyes országok intézkedései, hanem okvetlenül szükséges, hogy az országok a bélyegekkel elkövethető visszaéléseknél egymásnak kölcsönösen segítséget nyújtsanak.

Már a Párisi Kongresszuson (1878) javaslatot hoztak, hogy a postaigazgatások a postaszerződésben mondják ki a postai értékcikkek csalárd felhasználása (utánzás vagy érvénytelen bélyeg újra felhasználása) elleni kölcsönös védelemnyújtás kötelezettségét. A javaslatot azonban elvetették. A Lisszaboni Kongresszuson (1885) sem sikerült ilyen irányú szabályt a szerződésbe felvételni.

A Bécsi Kongresszuson (1891) csak hosszú tárgyalások után iktatták be a szerződésbe, hogy a szerződő felek kötelezik magukat a szükséges törvényes intézkedések megtételére, azaz „hogy a küldemények bérmentesítésére utánzott vagy már használt postabélyegeknél csalárd használatát megtorolják. Hasonlóképpen kötelezik magukat, hogy megtiltsák és megtorolják a postai szolgálatban használatos értékjegyeknek és értékjelzéseknek csalárd gyártását, eladását stb., amennyiben a hamisítás vagy utánzat a csatlakozó államok bármelyikének igazgatása által kibocsátott postai értékjegyekkel és értékjelzésekkel összekeverhető“.

A szerződő országok ezáltal már elérték azt a célt, hogy bármely országban kiadott bélyeget vagy értékcikket a többi, szerződést aláíró országban utánzás, hamisítás stb. ellen megvédték. Időközben örvendően emelkedett azoknak az országoknak a száma, amelyek a Bécsi Kongresszus határozmányai alapján bélyegvédelmi törvényt hoztak.

Érdekes megemlíteni, hogy az Osztrák Bélyeggyűjtő Egyesület (Bécs) levelet intézett a bécsi kongresszushoz, hogy a forgalomban levő postabélyegek utánzásának büntetését terjesszék ki a régi kiadású bélyegekre is. Ez később meg is történt.

A bélyegek, illetőleg postai értékcikkek mellett az utánzott, vagy a már használt bérmentesítőgépek lenyomatok elleni védekezést a Madridi Szerződés (1920) vezette be (20. cikk).

A Stockholmi Szerződésben (1924) a bélyegvédelmi szabályok a válaszdíjszelvényekre, valamint az igazolójegyekre is kiterjednek.

A Stockholmi Szerződés 79. cikke azonban nemcsak bélyegvédelemről szól, hanem a kábítószeres szállítására vonatkozó tilalmat is magában foglalta. A tiltott postai szállításról szóló intézkedést, mint a szerződő felek kötelezettségét, ez a szerződés mondta ki legelőször. Az államoknak kötelezettségévé tette, hogy ópiumnak, morfiumnak, kokainnak és egyéb kábítószereseknek olyan postai küldeményekben való elhelyezését tiltsák meg, amelyekben az nincsen megengedve.

Ez a magyarázata annak, hogy a magyar bélyegvédelmi törvényben nemcsak a bélyegvédelemről, hanem a tiltott postai szállításról is történik rendelkezés.

A Londoni és Kairói Szerződés a bélyegvédelmi kötelezettségeket szóról-szóra átvette a Stockholmi Szerződésből.

A nemzetközi postaszerződés értelmében a védelmi kötelezettség kiterjed: a) postabélyegekre, bérmentesítőgép-, valamint bélyegzőlenyomatokra; b) postaszolgálati jelzőcédulákra és bélyegzőkre; c) a nemzetközi válaszdíjszelvényekre és postai igazolójegyekre.

A magyar bélyegvédelmi törvény e tárgyakat egyenként felsorolja és a büntetőjogi védelmet valamennyire kiterjeszti. Az osztrák rendelet ezzel szemben csak a postai értékcikkekről, postai bélyegzőkről és jelzőcédulákról szól.

Az osztrák rendelet tiltja a postai értékcikkek, valamint a postai (hivatalos) bélyegző vagy ragjegy utánzását, megváltoztatását vagy hamisítását. Ez a három fogalom vonul végig az egész rendelkezés szellemén: postai értékcikk, hivatali bélyegző és ragjegy. Azt, hogy mit kell érteni ezek alatt, nem sorolja fel. A magyar törvényben fel- említett bérmentesítőgép lenyomatokat, továbbá az alkalmi és más felül- nyomást az osztrák rendelet nem említi. Lehet ugyan, hogy a postai (hivatalos) bélyegzők alatt a bérmentesítőgép lenyomatot is érti, de ez nem tűnik ki a szövegből. Az alkalmi bélyegzésekre azonban egy- általán nem tér ki, pedig ezeknek védelme is fontos.

Különösen az utóbbi években rendezett alkalmi repülésekkel és kiállításokkal kapcsolatban nagyon elszaporodtak az alkalmi bélyeg- zések. Ilyen bélyegzéssel ellátott küldemények értéke rövid idő alatt igen magasra szökött. Pl. a „Levélbélyegyűjtők Első Hazai Egyesülete“ által rendezett repülőnapon az alkalmi bélyegzővel ellátott, 10 filléres bélyeggel bérmentesített küldemény értéke ma már 36—40 fillér között váltakozik. A gödöllői cserkésztaborozás alkalmával kiadott 1 P 16 fillér névértékű bélyegsorozattal felszerelt küldemény mai ára kb. 3 P. Ezeket az alkalmi bélyegzéseket különösen azért kell védeni, mert a bélyegzőket nagyon könnyen meg lehet hamisítani.

Ezzel szemben a magyar törvény a postai bélyegzőt kifejezetten nem említi. Igaz ugyan, hogy vétségnek minősíti azt, ha valaki bélyeg- gyűjtési érdekből bélyegen jogtalan lebetűzést alkalmaz. A postai bé- lyegzők (keletbélyegzők) csalárd használata azonban nemcsak bélyeg- gyűjtés esetén fordulhat elő. Pl. aláírt váltón is lehet alkalmazni csalárdul a keletbélyegzőt.

Az osztrák bélyegvédelmi rendelet kiterjed a postai értékcikkek nyomtatásban alkalmazható alakjára is. Nyomtatásban ugyanis a postai értékcikkek, postai (hivatalos) bélyegzők vagy jelzőcédulák csakis leg- kevesebb egyharmad résznyi lineáris nagyítással vagy kicsinyítéssel jelenhetnek meg, vagy pedig az egész bélyegképet látható és világos húzással kell keresztülhúzni. Ennek az első pillanatra aprólékos intéz- kedésnek fontos gyakorlati jelentősége van, mert a nyomtatásban megjelenő bélyegképekkel is lehet visszaélést elkövetni. Példa erre a következő eset: A Posta Bélyegértékesítő Irodája a gödöllői Jamboree alkalmával kiadott bélyegeket fehér lapon ismertette. Az ismertetésen a bélyegek eredeti színükkel, de az eredeti bélyegeknél kissé nagyobb alakban, voltak feltüntetve. Valaki a színes bélyegképeket az ismertető lapról levágta, fogazással látta el, küldeményre felragasztotta és pos-

tára adta. Sajnos, gyors kezelés mellett e bélyegeket könnyen össze lehetett tévesztetni a valódi bélyegekkel.

Ugyancsak tilos az osztrák rendelet szerint a nem megfelelő nagyságú bélyegrajzok készítésére szolgáló sokszorosító eszköz előállítása és forgalombahozatala.

A magyar bélévtörvényből e két utóbb említett rendelkezés hiányzik. Nem lesz céltalan tehát, ha az erre vonatkozó német szabályokat is ismertetem.

A német büntetőtörvénykönyv 360. §-a értelmében az érvényben levő postai értékcsikk utánzatainak előállítása és forgalombahozatala tilos. A német bíróság azonban az érvényben levő postai értékcsikk utánzását nem tekinti törvénysértésnek, ha az utánzatok a valódi bélyegek méreteitől feltűnően eltérő méretben készülnek s hosszúságban és szélességben legalább egynegyed résszel hosszabbak vagy rövidebbek. Ha a bélyegek eredeti nagyságúak, akkor azokat a „Rasterautotypie“ néven ismert fotómechanikai sokszorosító eljárással, vagy legfeljebb 60 vonalas Raster felhasználásával (60 vonal 1 cm.-en) kell készíteni. Ez utóbbi esetben a nyomásra használt lemezeknek olyan jelzést kell tartalmazniuk, amely minden tilalomellenes felhasználást kizár. Ezt oly módon lehet elérni, hogy a lemezt berovátkolással látják el, amely a nyomásnál a bélyegképen egy széles fehér hézagot (csík) hagy hátra.

A német postán a már érvényét veszített postai értékcsikkeket tetszés szerint lehet utánozni.

Az osztrák és a német posta fentemlített rendelkezései alapján az úgynevezett gyermekpostai értékcsikk, azaz a rendes postai értékcsikk megfelelő kicsinyített előállítása nem büntetendő cselekmény.

Ezzel szemben a magyar posta a gyermekpostabélyegeket és ürlapokat, hivatkozva a bélyegvédelmi törvény 3. és 6. §-aira, nem engedélyezi.

A bélyegtörvény 3. §-ából azonban csak az tűnik ki, hogy a tilalom csak csalárd felhasználás vagy forgalombahozásra vonatkozik, a 6. §. szövegéből pedig az látszik, hogy a tilalom csak az olyan bélyegek, illetőleg értékcsikk utánzására vonatkozik, amelyeket felületes megtekintés mellett könnyen valódi bélyegeknek vagy értékcsikknek lehet tekinteni.

E két szakasz rendelkezéseinek a játékszerként szolgáló gyermekpostára való alkalmazása kissé túlszigorúnak látszik. Véleményem szerint visszaélés a gyermekposta bélyegeivel, illetőleg értékcsikkeivel — ha azok megfelelően kicsinyítve készülnek —, nagyon nehezen követhető el.

A gyermekpostabélyegek előállítására vonatkozó tilalmat enyhíteni kellene, mert a gyermekposta sok tekintetben előnyös játékszere a kicsinyeknek s szórakoztató és oktató jellegét nem lehet tagadni. A gyermekekkel már kiskorukban megkedvelteti a postát és hozzászoktatja a bélyegek és nyomtatványok használatához.

A mai helyzetben a magyar gyermekek, ha postát akarnak játszani, kénytelenek Németországban készített, német felírással ellátott kis ürlapokat használni. A tilalom tehát sem postai, sem nemzeti szempontból nem helyes.

Ha az osztrák és a német jogalkotáshoz hasonlóan a magyar posta is szabályozná a bélyegeknél a nyomtatásban előállítható alakját, a gyermekpostai bélyegeket és űrlapokat ennek alapján engedélyezni lehetne.

Postai űrlapoknak iskolai oktatás céljaira megfelelő jelzéssel való előállítását a magyar bélyegvédelmi intézkedés sem kifogásolja.

Ami a bélyegekkel kapcsolatos vétkes cselekmények büntetését illeti, mindkét intézkedés körülbelül azonos alapelveken nyugszik. Különbség csak az, hogy a magyar törvény a kihágást, vétség és büntett eseteit részletesen felsorolja, az osztrák azonban csak utal a büntető-törvények megfelelő szabályaira. Itt legfeljebb a magunk szempontjából annyit kell megjegyezni, hogy a magyar törvény a díjlerovásra már felhasznált, de tévedésből az értéktelenítés jelével el nem látott bélyeg újra felhasználását túlszigorúan bünteti. A törvény 4. §. 3. pontja szerint a bélyeg csalárd használatának vétségét követi el és egy évig terjedhető fogsággal, hivatalvesztéssel és politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő az, aki ilyen bélyeget díjlerovásra tudva felhasznál vagy forgalomba hoz.

A postai kezelésben e jogszabálynak igen nehéz érvényt szerezni. Ha a postahivatal elmulasztja a küldeményen levő levélbélyeget lebélyegezni és valaki ezt a bélyeget újra felhasználja, szerintem legfeljebb kisebb szabálytalanságot követ el. Az értéktelenítés elmaradása a postahivatal hibája. Gyakorlatilag is nagyon nehéz eldönteni, hogy valamelyik küldeményre idegen anyaggal felragasztott bélyeget egy, a már postára adott küldeményről szedték (áztatták) le, vagy pedig az eredeti ragasztóanyag a zsebben vagy pénztárcában hordozás által vált le a bélyegről és azért kellett idegen ragasztóanyaggal kissé megerősíteni. Vidéki postahivataloknál sokszor fordul elő, hogy kovással, csírával felragasztott bélyegek kerülnek postára. Ilyen esetekben azt feltételezni, hogy a bélyeg már egyszer bérmentesítésre szolgált, továbbá a feladó ellen esetleg büntetőjogi eljárást indítani, túlzás lenne és a felek indokolatlan zaklatásával járna.

A fentebb elmondottakkal tulajdonképpen célokat az osztrák és magyar bélyegvédelmi jogszabályok ismertetését befejeztem volna. Néhol az egyszerű ismertetésen túlmenőleg bíráló megjegyzéseket tettem. Ezzel az volt a szándékom, hogy a bélyegvédelem legközelebbi szabályozása alkalmára néhány figyelembeveendő észrevétellel szolgáljak.

A bélyegtörvény tételeinek a gyakorlati élet egyes eseteire való alkalmazása körül természetesen sok vita állhat elő.

Éppen ezért befejezésül elmondok egy ilyen érdekesebb jogvitát, amely a bélyegvédelmi törvény 1. §. 4. pontjának alkalmazásával kapcsolatban keletkezett.

Az egyik magánvállalat a légipostát igénybevevő közönség használatára olyan vékony papírból készült könnyű levélpapírokat akart forgalombahozni, amelyekre a kékszínű légiposta jelző már előre rá van nyomtatva. Postai jelző utánzásáról lévén szó, a vállalat a posta engedélyét kérte ki.

A kérelem elbírálásánál kétféle jogi vélemény alakult ki. Az egyik, amelyik az írott jogszabályt betűszerint kívánta alkalmazni, úgy ha-

tározott, hogy az említett légiposta jelző a posta által díjazással kapcsolatban alkalmazott jelzésnek tekintendő s mint ilyen, a bélyegtörvény értelmében büntetőjogi védelemben részesül. A ragjegynek a magánosok által való előállítását és forgalombahozatalát ennek alapján nem lehet engedélyezni.

Ezzel szemben a gyakorlati élet követelményeit figyelembevevő másik felfogás a következőképpen érvelt:

A nemzetközi postaszerződés (Londoni Szerződés légipostai hat. 22. cikke) előírja, hogy a levélpostai légi küldeményeket a feladáskor kékszínű ragjeggyel vagy bélyegzővel kell ellátni, amely a „Par avion“ szavakat és azoknak az indító ország nyelvén való fordítását tartalmazza. A légipostai jelző, illetőleg bélyegző a szerződés szellemében, tehát nem a díjszabással kapcsolatos jelző, hanem csak szállítási mód és útirányjelző. Alkalmazni lehet tehát olyan küldeményekre is, amelyekért légipostai díjat nem szednek, azonban propaganda vagy egyéb célból mégis légiúton szállítanak. A légiposta jelző rendeltetése nem ugyanaz, mint pl. az ajánlási ragjegyé, amely fontos nyilvántartási célokra szolgál és visszaélés esetén kártérítésnek adhat helyet.

Minthogy a légiposta jelző nem díjszabással kapcsolatos jelző, hanem csak irányításra szolgál, nem sorolható a bélyegek fogalma alá. Ennélfogva a bélyegtörvény rendelkezései reá nem vonatkoznak.

Sőt a posta szempontjából még előnyös is, ha a magánosok által előállított borítékokra a légiposta jelzőt már előre rányomják. Ezzel a posta megtakarítja egyrészt magát a ragjegyet, amelyet neki kellene a légipostai küldeményhez szolgáltatnia, másrészt pedig a felragasztás munkája alól is mentesül.

A feladónak szintén előnyös az ilyen borítékok használata, mert megtakarítja a „Légipostával“ jelzésnek a küldeményre való felírását, amit a Légipostai Díjszabás kötelezőleg előír.

A légiposta jelzőnek borítékokra való előre benyomtatása ezek szerint mind a postára, mind a feladóra előnyös, a magánosok ilyen értelmű kérelmeit tehát nem lehet visszautasítani.

Végleges döntés előtt, amint az a nemzetközi forgalommal kapcsolatos ügyekben történni szokott, a magyar posta néhány külföldi postaiszervezet véleményét is megkérdezte. Az osztrák, német, francia, svájci és hollandi postaiszervezetektől beérkezett válaszok igen érdekesek.

Az osztrák igazgatásnak az az álláspontja, hogy a légiposta jelző szolgálati ragjegy s azt a közönségnek nem lehet kiadni. Ennélfogva annak magánosok által borítékokra előre való benyomtatását nem lehet engedélyezni. Bár a légipostai küldeményeket levélszekrény útján is fel lehet adni, az előre benyomott légiposta jelzővel való feladás mégsem ajánlatos.

Ezzel szemben a német és a francia igazgatások egyöntetűen úgy vélik, hogy ilyen borítékok előállítását és forgalombahozatalát magánosok részére meg lehet engedni. E borítékok a légipostaforgalom fejlesztésére irányuló törekvéseket támogatják és a postahivatalokban a légipostai küldemények kezelését megkönnyítik. Mindkét igazgatás már engedélyezte is ilyen borítékok készítését, a postahivatalok azonban nem foglalkoznak árusításukkal.

A svájci igazgatás nem látja akadályát annak, hogy a „Par avion“ szót és ennek a felvevő ország nyelvén írt fordítását a borítéokra előre rányomtassák, akár ragjegy alakjában, akár ragjegynek megfelelő nagy betűkkel. A ragjegynek vagy felírásnak azonban a boríték színétől élénken különböznie kell. Svájcban is vannak forgalomban ilyen magánosok által előállított borítékok.

A hollandi postaigazgatás a távol keleti légiforgalom megkönnyítése, azaz olcsóbbá tétele végett az 5 g-os súlyfokozat bevezetése alkalmával maga állított elő olyan könnyű levélborítékokat, amelyeken a légiposta jelzöt már előre reányomták. (Egy drb. ilyen levélboríték súlya a hozzátartozó vékony levélpapírral együtt kb. 4 g.) E borítékokat csak a postahivatalok árúsítják. Mindazonáltal a hollandi posta a magániparnak is engedélyezte hasonló borítékok előállítását és forgalombahozatalát. Ezeket a borítékokat viszont a papírkereskedésekben árúsítják. A két előállítási és árúsítási mód igen jól megfér egymás mellett és gyakorlati alkalmazásukban ezideig semmiféle hátrány nem mutatkozott.

A magyar posta a fentebb felsorolt szempontokat figyelembe véve, a borítékok előállítását a magánipar részére végül szintén engedélyezte.

Hasonló kisebb vitás eseteket, amelyek a bélyegvédelmi törvény szabályainak a gyakorlati élet számára való alkalmazásából keletkeztek, többet lehetne még felemlíteni, azonban ez már túlhaladná e cikk kereteit.

A távolbalátás.

A Journal Des Télécommunications 1934. évi 9. számának közleménye.

Fordította: Dr. HAVAS FERENC, m. kir. postaigazgató.

La télévision. Publié par le No. 9/1934 du Journal Des Télécommunications
Traduction par le Docteur François Havas, directeur des postes.

Ezidőszerint már meg lehet állapítani, hogy a távolbalátás terén végzett kísérletek és kutatások oly adó- és vevőberendezések laboratóriumi alkalmazásához vezetnek, amelyek elfogadható leadásokat biztosítanak.

Több európai országban, főleg Németországban, Nagybritanniában és Franciaországban, a rádióműsorszóró szervezetek révén a közönséget is bevonták ezekbe a kísérletekbe s e célra különleges leadásokat rendeztek.

Felvethetjük a kérdést és pedig nem a műszaki kísérletekre, hanem a helyesen megszervezett rádiótávolbalátó üzem jövőjére való tekintettel, vajjon milyeneknek kell lenniök a figyelembeveendő szempontoknak, milyenek lehetnek a rádióvillamosság eme legújabb alkalmazási módjának a fejlődési lehetőségei, milyen különleges célok szolgálatába állítható az, végül, hogy milyen különleges problémákat vethet fel ez az új üzem?

E kérdések főleg az igazgatások figyelmét vonják magukra. Igyekeznünk ezért ezekre röviden rámutatni.

Mit kívánhatunk a távolbalátástól?

Bevezetőül vizsgáljuk meg, melyek azok az optikai követelmények, amelyek teljesítését a közönség a távolbalátástól megkívánhatja.

Meg kell jegyeznünk, hogy a rohanó élet összes megnyilvánulásai az emberi szellemet a látott és hallott észleletek állandó és egyidejű csoportosítására szoktatták rá; annyira, hogy bizonyos természetes általánosítás révén, az emberi szellem mindig a két észlelet társulását és kiegészülését kívánja, hogy ily módon azok a való élet benyomását keltsék benne.

A néma film korszakában a fület a látószervvel egyidejűleg zenei kísérettel foglalkoztatták, amelyet igyekeztek a látott eseményekkel összhangban tartani, hogy ily módon a harmonikus összhatást biztosítsák.

A hangos film korszakában azonban a közönség azt kívánja, hogy a látott képhez a szavak és a környezet hangjai is hozzáadassanak. Ugyanígy s ugyanezen oknál fogva, mivel ezidő szerint már mindenki otthonában élvezheti a zenei vagy élőszavas előadást, a közönség hallás útján felfogott észleleteit létrehozó élő elemeknek a meglátását is kívánja.

Az első esetben a látószerv adja azt az elemet, amely az érdeklődést főleg leköti; a hallás útján szerzett észleletek ezt inkább csak kiegészítik.

A második esetben a helyzet egészen más, itt a látás útjani észleletek azok, amelyek a hallás útján szerzett észleleteket a legtöbb esetben csak kiegészítik.

A közönség kívánságai jelenlegi alakjukban általában erre az utóbbi esetre szorítkoznak; mert a rádióműsorszóró ezidő szerinti alakjánál nem lévén máshoz hozzászokva, mint a leadások hallás útjani megfigyelésére, a közönség elsősorban az otthon hallgatott előadáshoz a hiányzó optikai kiegészítést kívánja meg.

Mihelyt azonban ez a közönség hozzászokik ahhoz, hogy a hangot és a képet egyszerre vegye, rövidesen azt fogja kívánni, hogy ugyancsak otthonában élvezhesse azokat a művészi előadásokat, amelyekhez általában csak házonkívül tud hozzájutni s amelyeknél az optikai elem van túlsúlyban, vagyis a színház és a mozgókép.

Számítani lehet tehát arra, hogy akkor, amidőn a közeljövőben a távolbalátás fejlődése a maga nemében oly tökéletességi fokra fog emelkedni, mint amilyenre a rádióműsorszóró eljutott, a két rádió leadási mód kombinálása két főcsoportba osztható előadásrendszert kelthet életre, amelyeknek a jelentősége egymáshoz hasonló lesz, és pedig:

1. oly előadásokat, amelyeknél a hallás útján szerzett élvezet túlsúlyban lesz a látás útján szerzethez képest. Ez lesz a helyzet a jelenlegi rádióműsorszóró leadások legtöbbszörénél;

2. oly előadásokat, melyeknél a látás útján szerzett élvezet lesz túlsúlyban, a hallás útján szerzethez képest. Ez lesz a helyzet bizonyos színházi előadásoknál, de méginkább a mozgókép keretébe tartozó előadásoknál, vagyis a filmnél.

Látni fogjuk később, hogy ez az elemzés nem annyira az elméleti osztályozást célozza, mint inkább a felszabadítását — legalább is egy előreláthatólag elég hosszú időre — oly hasznos és fontos következményeknek, amelyek műszaki és üzemi téren a távolbalátó szolgálat megnyitásához szükséges berendezéseknél számbaveendők.

Mit tesz lehetővé a technika különböző keretekben?

Anélkül, hogy azoknak az elveknek a részletezésébe bocsátkoznánk, amelyeken a távolbalátás technikája nyugszik, vagy azokkal a mechanikai vagy elektromossági megoldásokkal foglalkoznánk, amelyek annak megvalósítását lehetővé teszik, elég, ha

arra emlékeztetünk, hogy minden távolbalátást szolgáló továbbítás mechanizmusa négy fázisra oszlik:

1. az illető tárgynak elemező eljárás segítségével elemenként való megjelentetése;
2. az egymásra következő fényhatásoknak oly elektromos árammá való átalakítása, amelynek intenzitása minden pillanatban az illető elem fényhatásával egyenlő;
3. ezeknek az áramoknak a kisugárzása, a terjesztése és vétele, úgy, amint az a rádióelektromos üzemben szokásos közönséges módszerek szerint történni szokott;
4. az elektromos áramoknak az érkezőkor fényfolyamokká való visszaalakítása, hogy ily módon az eredetileg elemeire felbontott tárgy ismét e tárgy két méretben jelentkező képét adja.

Végül még arról is szó van, hogy két méretes (magasság és szélesség) képpé alakítsa át a három méretben (magasság, szélesség, mélység) vett tárgyak megjelentetését, avagy fényképezési eljárás útján jelentesse meg a már két méretre hozott képeket.

Egyszóval: vagy élő jelenetek, vagy a képek láncolatából álló mozgófilm átviteléről van szó.

Ami az élő jeleneteket illeti, az átvitelnek abban a pillanatban kell történnie, amikor a jelenetek lejátszódnak.

E problémát elvileg, avagy laboratóriumi keretben, az összes rendszereken megoldották. Ami a gyakorlati kivitelről illeti, a stúdiókban felszerelt, gyakran jelentős és e célra szolgáló állandó jellegű berendezések, szintén megoldottnak engedik tekinteni a kérdést s még hozzá kielégítő feltételek mellett.

Nem egészen így áll a helyzet akkor, ha oly élő jelenetekről van szó, amelyek a stúdióon kívül játszódnak le s amelyek a képek felvételére szolgáló berendezések szállítását teszik szükségessé. A számos kutatás és jelentős kísérlet ellenére a helyzet az, hogy a kérdés még nem tekinthető gyakorlati szempontból biztosan megoldottnak. Ilyenkor nagyon elmésen megszerkesztett s könnyen kezelhető, kis térfogatú szerelvényre van szükség s azonkívül a továbbítandó jelenet igen kedvező fényfeltételeire, végül oly készülékekre, amelyek úgy, mint a moziüzemben, bármely légköri helyzet mellett is üzemképesek; a képtovábbításnak azonban vagy pillanatnyilag, vagy igen rövid idő alatt kell megtörténnie. E körülmény azonban nagy térfogatú, nehezen kezelhető és nehézsúlyú berendezések használatát majdnem teljesen kizárja.

Franciaországban a kutatások az első megoldási mód felé hajlottak és az érdekelt társaság 20 kilogramnál nem nehezebb, jól s könnyen kezelhető gépet bocsátott rendelkezésre, amelynek az alkalmazása jó eredményeket hozott.

Németországban ezzel ellenkezően, úgy látszik először a mozi technikához fordultak, hogy azt az előhívás, szárítás és filmek alkalmazása révén a távolbalátás kívánalmainak megfelelővé tegyék s amely ebben az esetben az átvitel későbbi továbbításában találja főjellemtvonását.

Az átviteli időket azonban, számos esetben az egy perc, sőt a félperc alá is sikerült levinni.

Mennyire jutottak a nyilvános kísérletezések?

Számos országban már hónapok óta tartanak a távolbalátás nyilvános kísérletei, amelyekben a közönség is résztvesz.

Milyen természetűek ezek a leadások?

Nyilvánvalóan nem mozifilmeknek a rendszeres leadásáról van itt szó, hanem a legtöbbször bizonyos rádióműsorszóró leadásoknak a stúdióban történekekkel való kíséreléséről. Ezek az aránylag egyszerű leadások általában a legtöbb esetben az éneklő művész képének bemutatásából állanak.

Angliában azonban, látszólag ennél továbbjutottak s ott hozzáfogtak oly jelenetek rendezéséhez is, amelyek a szemlélők érdeklődésének felkeltésére hivatottak.

Különleges stúdiókban oly, bár még egyszerű és kevés szereplővel előadott jeleneteket állítottak össze, amelyek az ilyen rendszerű leadások céljaira alkalmasak s amelyek az ilyen célra ugyancsak alkalmas díszletek közt mozognak. Rendszeresen rendeztek távolbalátó leadásokhoz megfelelő táncokat, tárgy- és állatbemutatókat stb.

A legtöbb esetben azonban, ritka kivételektől eltekintve, úgy látszik tartózkodtak a stúdiókban rendezett színdarabok leadásától, mert, amint azt már fentebb jeleztük, az ilyenek helyszíni felvételére szükséges berendezések használata és igénybevétele felette nehéz.

Mit várhatunk a jövőtől? Milyen irányban kell továbbhaladni?

Amint azt jeleztük, a közönség ezidőszerint azt kívánja, hogy a rádióműsorszórá leadást, az előadó művész látható megjelentetésével egészítsék ki. Ám ugyanez a közönség rövidesen majd kívánni fogja oly különleges előadások látható megjelentetését is, mint amelyek a rádióműsorszórá műsorában különben is szerepelnek (revük, sportversenyek, stb.), vagy olyanokat, mint amilyenek a nagybritanniai rendszernek, amely e tekintetben már erősen kifejlődött, ezidőszerint megfelelnek.

Végül kívánni fogja, hogy otthonában vehesse a színházi előadásokat, főleg pedig azokat, amelyek ezidőszerint a legnagyobb kedveltségnek örvendenek, a filmszínházak előadásait.

Elmondhatjuk tehát, hogy az esetek legnagyobb részében a távolbalátás jövőbeli üzemének fel kell ölelnie bizonyos, stúdióban felvett, illetőleg néha azon kívül felvett jelenetek vetítését, leggyakrabban pedig a mozielőadásoknak otthoni vételre való vetítését.

Mindezeknek fontos következményei vannak mind műszaki, mind üzemi téren.

Műszaki következmények. A hangnak és a képeknek egyidejű továbbítása két külön adó igénybevételét teszi szükségessé.

Ez elsőnek a következő problémát veti fel. Elégséges lesz-e, ha a televíziós leadás céljaira a rádióműsorszórá meglevő adóját összeköttetésbe hozzák egy, a képleadások céljaira szolgáló kisegítő adóval?

Ha a kérdésnek csak elméleti megoldását kívánjuk, akkor ez elégséges lesz; ha azonban annak oly megoldást akarunk biztosítani, amely számot vet a rádióelektromosság összes igénybevevőinek jogos érdekeivel, akkor figyelemmel kell lenni arra a megkülönböztetésre, amelyre mint két szolgáltatásra, a távolbalátással kapcsolatban rámutattunk.

Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy még a gyártási eljárás egységesítése mellett is, a távolbalátó vevőberendezés beszerzésével járó költségek következtében, a rádióműsorszórá hallgatóinak legnagyobb része, éveken át sem lesz abban a helyzetben, hogy ezeket a készülékeket beszerezze.

Ha tehát csak arról lesz szó, hogy a távolbalátó szolgálat révén az előadó művész képének megjelentetésével, a rádióműsorszórá előadás érdekességét emeljük, akkor elégséges lesz, ha egy pótdadó beállításával a rendes rádióműsorszórá leadást egy kép vetítésével kiegészítjük. Azok a rádióműsorszórá hallgatók tehát, akiknek még nincs meg a távolbalátó vevőberendezésük, továbbra is zavartalanul fogják élvezni az általuk megszokott rádióműsört.

Ha azonban oly szolgálat rendszeresítéséről lenne szó, amelynél az optikai rész van hivatva az érdeklődésnek elsősorban való felkeltésére s itt a mozielőadás otthoni szemlélésének esete lép elsősorban előtérbe, ebben az esetben az akusztikai rész

továbbításának céljaira, amelynek a jelentősége itt csak másodrendű, nem lehetne-e a rádióműsorszóró adójának igénybevételéhez folyamodni anélkül, hogy meg ne károsítanak ugyanezzel az intézkedéssel a rádióműsorszóró egyszerű hallgatóit, akik ebben az esetben a hangosfilmnek csak vak közönségeként szerepelnének.

Ilyen természetű üzennél tehát a rádióműsorszóró adótól különálló adókhoz kell folyamodni, amelyek közül az egyik az akusztikai résznek, másik a képnek a leadását szolgálná.

Aztán melyek volnának azok a hullámhosszak, amelyek ezeknek a leadásoknak a továbbításánál felhasználhatók volnának?

Jelenleg a képleadásokra szolgáló hullámhosszak a különböző országokban a rádióműsorszóró hullámhosszaival azonosak. Ennek nincs is akadálya, mert csak kísérleti jellegű átvitelekről van szó, amelyekre csak a nap üres óráiban kerül a sor. Rendes szolgálat céljaira azonban ezeknek a hullámoknak az igénybevétele már nem volna lehetséges. A szomszédos állomások zavarása ugyanis megengedhetetlen volna, azonkívül pedig nem lehetne megengedni, hogy a rendes rádióműsorszóró hallgatókat az optikai leadások miatt műsoruk vételében zavarják.

A kísérletezők úgy látszik figyelmüket főleg két frekvencia mezőre fordítják: a 80 méteres hullámmal szomszédos sávra és a 8—10 méteres hullámokkal szomszédos sávra. Közismert ugyanis, hogy ennél az utóbbi sávnál a hullámok terjedése a fény-sugár terjedésével némileg rokon jellegű és így egy ilyen adónak a hatászónája körülbelül az egyhelyben működő fényszórónak hatászónájára korlátozódik. A hatótávolság tehát viszonylag igen kicsiny.

Azzal mindenesetre számolni kell, hogy többé-kevésbé hosszabb ideig nagyobb komplikációk nélkül, egyáltalán nem jöhet szóba az egész területre kiterjesztett távolbalátó szolgálat berendezése. Előbb fokozatosan, a nagyobb letelepülési helyeket kellene ezzel ellátni. A látszat amellettszól, hogy korai volna ezidőszert a rendes távolbalátó szolgálat céljaira határozottan egyik vagy másik hullámot javaslatba hozni.

A két előbb említett sáv hullámait azonban mindenesetre figyelembe kellene venni.

Vannak azonban más szempontok is, amelyekre vonatkozólag ilyen jövődő üzennél határozni kell. A távolbalátó berendezéseket előbb vagy utóbb a mozi-előadások továbbítására kell majd igénybevenni. Erre való figyelemmel, hasznosnak látszik azok gyártását azonos típusra hozni és már most a hangos filmével közös elemeket elfogadni. Ilyen volna különösen a képeknek a felvevőkészülék előtt való elvonultatásával kapcsolatban a képek nagyságának és az elvonultatás gyorsaságának a meghatározása, ha t. i. különleges távolbalátás céljaira szolgáló filmekről, vagy oly filmekről van szó, amelyek mint az Németországban szokásos, a stúdióon kívül felvett események továbbítására való átmeneti szerepre volnának hivatottak. Ami különben ezeket a stúdióon kívüli előadásokat illeti, a képeknek kétféle, fentebb említett felvevő-rendszere, és pedig úgy a könnyű francia felvevőrendszer, mint a mozifelvételhez hasonló német rendszer, a használatra egyaránt alkalmasak.

Mégis úgy látszik, hogy helyén való volna a könnyű berendezések használatával megbarátkozni akkor, amidőn az előadást abban a pillanatban kell leadni, amikor az lejátsszódik, a tiszta és egyszerű mozitechnikához viszont akkor kellene folyamodni, amikor később leadandó események felvételéről van szó.

Az üzem szempontjából figyelembeveendő következmények. Minden rádióműsorszóróüzem bizonyos jogi természetű kérdések figyelembevételére kötelez, és pedig a szellemi tulajdon és néha az ipari és kereskedelmi tulajdonjogra vonatkozólag. Az egyes államok törvényeihez és az egyes esetekhez képest a szerzőkkel, a kiadókkal és az előadók különböző csoportjaival, külön megegyezéseket kell kötni.

A rádiótávolbalátás azokban az esetekben, amikor az előadók arcképeinek leadása csak az előadások érdekességének emelésére szolgál, ebből a szempontból nem jelent semmiféle komplikációt.

Más a helyzet akkor, amikor stúdiókban rádiótelevíziós leadások céljaira felvett különleges előadásokról van szó.

Még eltérőbb azonban a helyzet akkor, ha színházi vagy mozielőadásoknak otthoni vételre való leadásairól van szó. Különleges megállapodásokat kell itt kötni az összes jogosultakkal, amelyeket igen nehézé tesz az, hogy ezeknek a felvételeknek az elhasználódása igen nagyfokú lesz. A közönség ugyanis első látás után az illető előadással ki lesz elégítve, így annak megisméltése csak hosszú idő eltelte után lesz lehetséges, éspedig a látványos leadás megisméltésére később kerülhet a sor, mint a hallás utáni rádióműsorszóró előadásoknál; a műsort tehát állandóan fel kell majd frissíteni.

Különben is a film terén nincs közkincs. Mivel azoknak a felvétele általában terhes és körülményes, azok előadási lehetősége pedig a zenei művekéhez képest jóval korlátozottabb, nyilvánvaló, hogy a főnehézség az elfogadható áron való beszerzés terén fog mutatkozni, ha az üzemet számottevő műsorról táplálni akarjuk.

A filmkiadó vállalatokkal való megállapodásokra lesz tehát szükség, ami kétségen kívül, tekintélyes üzemi kiadásokkal fog járni. Ilyen körülmények közt, e kiadások fedezhetése végett külön előfizetési díjakat kell majd szedni a szolgálat igénybevevőitől.

Mennyire van a távolbalátó szolgálat megszervezése?

Több európai államban foglalkoznak ezidőszert az optikai rádióműsorszóró szolgálatok megszervezésével, Nagybritanniában és Franciaországban pedig a kormányok a kérdés tanulmányozására hivatott bizottságokat alakítottak.

Nagybritanniában Lord Selsdon elnöklefe alatt héttagú bizottságot alakítottak e célra. E bizottság, amelynek alelnöki tisztét Sir John Cadman-re bízták, a General Post Office két tagján, a segédtitkáron és a segédmérnökfőnökön kívül, a British Broadcasting Corporation két képviselőjéből s a tudományos és ipari nemzeti kísérleti állomás egy képviselőjéből áll. A reábízott feladat a következő:

„A távolbalátás fejlődésének figyelemmel kísérése; a postaminiszter tájékoztatása a különböző távolbalátórendszerek értékéről, valamint azokról a felvételekről, amelyek mellett Nagybritanniában a nyilvános távolbalátó szolgálatot be lehetne rendezni.“

Franciaországban a folyó évi július hó 10-én kelt miniszteri rendelet ehhez hasonlóan a rádióműsorszóró igazgatójának elnöklefe alatt, 9 tagból álló bizottságot alakított. A bizottságnak négy tagja rádiótechnikus (ezek közül kettő a postaigazgatáshoz, egy az egyetemhez, egy pedig a rádióvillamosság nemzeti laboratóriumához tartozik), egy tagja a postaminiszter megbízottja, egy tagja az igazgatási és üzemi ügyek szakértője, két tagja pedig a nemzeti rádióműsorszóró szövetséghez tartozik, amely Franciaországban a rádióműsorszóró hallgatóinak érdekeit képviselő legtekintélyesebb szervezet.

A bizottság szerepét az említett rendelet a következőképpen állapítja meg:

„A bizottság feladata a nyilvános rádiótávolbalátó szolgálat megszervezésére, szabályozására és üzemére vonatkozó minden irányú tanulmányozás, ajánlások kiadása, észrevételek, javaslatok megtétele, valamint az ilyen szolgálat kísérletképpen való megnyitására irányuló előterjesztés megszerkesztése.“

A bizottság illetékességi körébe tartoznak mindazok a műszaki, igazgatási vagy pénzügyi kérdések, amelyek ebbe az ügykörbe kapcsolódnak, amelyeket a miniszter

vagy annak helyettese reábíz, vagy amelyek a reábízott feladatoknak a következményei."

Kétségtelen, hogy a bizottságok munkálatai felette hasznos ismereteket fognak szolgáltatni a nyilvános távbalató szolgálat rendszeresítésénél, amely minden valószínűség szerint a közeljövőben ugyanolyan helyet fog elfoglalni a művelt nemzetek szellemi és gazdasági életében, mint amelyet a rádióműsorszóró szolgálat ezidőszertől abban elfoglal.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Lapunk legutóbbi számában már megemlékeztünk arról, hogy a szakképzés fejlesztése és a szakügyek iránt való érdeklődés felkeltése érdekében a Magyar Posta szerkesztőbizottsága két szakkérdés megoldására minden hónapban pályázatot fog hirdetni.

Igéretünkhöz híven az alábbiakban közöljük első két pályatételünket:

I.

M. és társa cég részére 1928 február havában távbeszélő állomás szereltetett fel. A belépési díj megfizetésére 12 havi részlettörlesztési kedvezményt kapott. Midőn 1933 december havában az állomás áthelyezését kérte, megállapítást nyert, hogy a belépési díj utolsó részlete annakidején a neki kézbesített havi számlán nem volt feltüntetve és így azzal adós maradt. Ugyanazon a számlán helyi beszélgetés címén is 10 P-vel kevesebb számlázott. A cég mikor mindezek megfizetésére felszólított, felmutatta az 1933 június havi számláját, mely szerint téves számlázás folytán 10 P-vel több beszélgetési díjat fizetett be.

Kérdés, hogy a tévedésből be nem szedett díjak követelhetők-e az előfizetőtől, illetőleg a tévedésből befizetett többletet (10 P-t) az előfizető visszakövetelheti-e?

II.

Előnyös vagy hátrányos-e a távbeszélő fejlődésére a társas távbeszélő állomások rendszeresítése?

Igenlő esetben a különböző nagyságú távbeszélő hálózatokban hány társ befogadására alkalmas berendezéseket, illetőleg áramköröket kellene létesíteni?

*

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépírással ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő 1934 december 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jelígyes levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jelígyes levelet csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amely-

nek összege előreláthatóan 30 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesül. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó jelígs levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben is megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva, — nem fognak résztvenni.

NEMZETKÖZI POSTASZOLGÁLATI KÉRDÉSEK

Questions concernant le service postal international.

1. Postafiókra címzett ajánlott küldemények kezelése az egyes külföldi intézetek belkezelésében.

Brit-India postaigazgatása adott eset kapcsán azt a kérdést vetette fel, hogy az egyes postaigazgatások az olyan ajánlott küldeményeket, amelyeken címettként csak valamely postafiók száma van megadva, kézbesítik-e vagy sem.

A magyar postaigazgatás a csupán a postafiók számával megjelölt ajánlott küldeményt nem fogadja el; a tévedésből felvett, illetőleg a külföldről érkező ilyen küldeményeket visszaküldi a felvevő hivatalhoz, vagy ha ez nem lehetséges, tértiként kezeli.

A berni Nemzetközi Postairoda útján megkérdezett és nyilatkozó igazgatások többsége az ilyen ajánlott küldemények kézbesítése ellen állást foglalt. A tévedésből felvett, illetőleg a külföldről érkező ilyen küldeményeket ugyanúgy kezelik, mint a magyar posta.

Angliában és Írországban még a közönséges küldeményeken is fel kell tüntetni a fiókbérlő nevét. De ha valamely ajánlott küldeményen — feltéve, hogy ez nem rendszeresen fordul elő, — a fiókbérlő neve és pontos címe nincs is feltüntetve, a küldeményt akadály nélkül kézbesítik.

Argentína belföldi szabályzata szerint megköveteli ugyan a címzett nevének feltüntetését, de a külföldről érkező s csupán fiókszámval megjelölt ajánlott küldeményeket kézbesíti.

Görögországban, Lettországban, Brazíliában, Ausztráliában, Új Zélandban, valamint Marokkó spanyol részében ajánlott küldeményeknél is meg van engedve, hogy címettként csupán a postafiók számát jelöljék meg.

Természetes azonban, hogy ezekben az országokban is a fiókba csupán az aján-

lott küldemény érkezéséről szóló értesítőt helyezik. Magát a küldeményt csak az átvételre személyesen jelentkező fiókbérlőnek, illetőleg igazolt meghatalmazottjának kézbesítik.

2. Rádióamatőrök közleményeit tartalmazó űrlapokat üzletipapírokként szállítani nem lehet.

A cseh-szlovák postaigazgatás a berni Nemzetközi Postairoda útján azzal a kérdéssel fordult a többi postaigazgatáshoz, hogy a rádióamatőrök közleményeit tartalmazó űrlapokat üzletipapírokként lehet-e szállítani. Ezekre az űrlapokra az adóállomásokra vonatkozó kérdések vannak előnyomva s az engedélyesek azokat kitöltve nagyobb tömegben küldik meg központjuknak. A központ azután a külföldi hasonló szervezetnek összegyűjtve küldi meg az illető ország adóállomásaira vonatkozó űrlapokat. Itt az űrlapokat ismét szétszétják, mégpedig adóállomások szerint.

A magyar igazgatás a londoni postaszereződés 33. és szabályzata 15. cikkére hivatkozva e küldeményeket nem minősíti üzletipapíroknak. Az űrlapoknak ugyanis az a céljuk, hogy a külföldi amatőrökkel közöljék az egyes állomások adási idejét, hullámhosszát, hívójelét, a vételi viszonyokat stb. Ezek az űrlapok csak azért, mert a központok összegyűjtve egyszerre nagyobb tömegben továbbítják őket, aktuális és személyes levelezés jellegüket még nem veszítik el. Az üzletipapíroknak pedig főjellemzője éppen az aktuális és személyes jelleg hiánya. Az ilyen űrlapokat tehát levelezőlapoknak kell tekinteni, ha egyenként adják fel őket és leveleknek, ha borítékban — rendszerint nagyobb mennyiségben — kerülnek feladásra.

Az igazgatások többsége a magyar postaigazgatás álláspontjával egyetértően szin-

tén nem engedélyezi az üzletipapírok szállítási díjkedvezményét e közleményeknek, hanem levelezőlapoknak, illetőleg — borítékban küldve — leveleknek tekinti őket. 25 igazgatás volt ilyen véleményen. Ezekkel szemben a német posta a rádióamatőrök központja által nagyobb tömegben feladott ilyen küldeményeket nem tekinti személyes és aktuális közleményeknek, hanem belföldön üzletipapírokként szállítja őket. Véleménye szerint ugyanígy kellene elbírálni e lapokat a nemzetközi forgalomban is.

Hasonló álláspontot képvisel Brit-India, Brazília, Svájc, valamint Danzig és a Saarvidék postaigazgatása is. De ezek is egyetértenek abban, hogy e küldeményeket első feladásuk alkalmával, tehát a központhoz való beküldéskor levelezőlapoknak kell tekinteni.

Az argentinai posta belföldön nyomtatványokként szállítja e küldeményeket s a nemzetközi forgalomban is ezt tartaná helyesnek.

A lengyel igazgatás szerint e lapok nem tekinthetők üzletipapíroknak, de az is kétségtelen, hogy a bennük levő közlemény mégsem oly személyes jellegű, mint más levelezés. Ezek különleges küldemények, amelyeknek minősítése rendezésre szorul. A lengyel posta kívánatosnak tartja, hogy ezt a kérdést a rádióamatőrökre nézve kedvezően rendezzék.

3. Pénztartalmú közönséges levelek kezelése az egyes postaintézetek belkezelésében.

A londoni postaszerződés 45. cikke szerint nem ajánlott küldeményben tilos bankjegyet, pénzjegyet vagy más, bemutatóra szóló értékpapírost küldeni. (A kairói szerződés 34. cikkének 4. szakasza e rendelkezést olyképpen módosította, hogy értékek szállítását a lezárt, ajánlott levelek kivételével mindenféle egyéb levélpostai küldeményben határozottan megtiltja.) Az ily küldeményeket az említett cikk rendelkezései értelmében a feladónak kell visszakézbesíteni, de a rendeltetési igazgatásnak joga van ahhoz is, hogy a címzettnek kézbesítse őket.

Mivel az utóbbi időben nehéz külföldi devizához jutni, a közönség gyakran helyez el bankjegyet még nem ajánlott levélben is. A leveleket azonban védi a levéltitoknak az egész világon elismert sérthetlensége, így tehát a küldeményeket ebből a szempontból igen nehéz ellenőrizni. Bolívia ezért a berni iroda útján a külföldi postaigazgatásoktól óhajtott meg tudni, hogy milyen óvintézkedésekkel igyekeznek megakadályozni készpénznek

közönséges levelekben való szállítását, illetőleg ha ily esetet észrevesznek, hogy kezelik a talált értékeket. Visszaküldik-e a feladónak, kézbesítik-e a címzettnek, vagy pedig az állam javára lefoglalják-e? Végül aziránt is érdeklődött a bolíviai igazgatás, hogy a többi igazgatás belföldi jogszabályai tartalmazznak-e különleges rendelkezéseket a tilalmat áthágók megbüntetésére.

Nem kevesebb mint huszonkilenc postaigazgatás válaszolt eddig a bolíviai igazgatás kérdésére. Talán nem lesz édektelen, ha ezeket a válaszokat egyenként röviden ismertetjük.

Magyarországon az 1931. óta fennálló devizakorlátozási intézkedések alapján a pénztartalom gyanujában álló külföldre szóló leveleket a magyar kicserélő postahivatalok vámvizsgálat elé állítják. A vámhatóság a küldemény felbontásához a feladó hozzájárulását kéri. Ha tiltott értékpapírt találnak a küldeményben, az értéket a vámhivatal lefoglalja és az esetről értesítik az illetékes hatóságot. Ha a feladó a küldemény felbontásához nem járul hozzá, azt visszajuttatják hozzá, de egyúttal a nyomozás megindítása végett a rendőrséget is értesítik.

A magyar bíróság a csempészt a lefoglalt értékek elkobzásán kívül, az eset súlyossága szerint még pénzbírsággal vagy elzárással is bünteti.

E rendelkezések azonban csak ideiglenesek. Egyébként a magyar posta nem kutatja a levelek tartalmát. Ha azonban — pl. sérült levelek átborítékolása alkalmával — értéket találnak közönséges levélben, azt ha a levél még a felvevőhivatalnál van, visszaadják a feladónak. Ha a levelet nem lehet visszakézbesíteni, vagy ha más hivatal állapítja meg a tiltott tartalmat, a küldeményt — belföldön — átborítékolva B. ajánlott levélként kezelik tovább. A lerótt díjat ennek díjába számítják be s a hiányzó díjrész kétszeresét portóként szedik be a címzettől. A külföldre szóló értéktartalmú küldeményt, ha a feladónak nem lehet visszaadni, tértiként kezelik.

Belgium. Legtöbbször felszólalás kapcsán állapítják meg, hogy valamely közönséges levélben feladója készpénzt helyezett el. De a kezelés közben előforduló sérülések is alkalmat adnak a küldemények tartalmának megállapítására. Egyébként azonban a levéltitok sérthetlenségének elve alapján hivatalból nem kutatják a levelek tartalmát. Ha tiltott tartalmat mégis megállapítanak, a küldeményt csak akkor kézbesítik a címzettnek, ha a feladót megnevezi. Ellenkező esetben a központi igazgatás téríti osztálya a levelet felbontja s

ily módon állapítja meg a feladót. A visszakézbesítéskor átutalási bírságot szednek. Ez a bírság a küldeményben elhelyezett érték nagysága szerint 0.50—10 belga frank. Ha a címzett ezt nem hajlandó megfizetni, az eljárást bírói útra terelik. A belga bíróság 5—25 aranyfrank bírságot ró a kihágást elkövetőkre.

Dánia. A tilalomra a dán postahivatalokban kifüggesztett hirdetések útján hívják fel a közönség figyelmét, azonkívül az alkalmazottak is figyelmeztetik a feladókat. Tulajdonképpen ellenőrzésről azonban nincs szó. Ha — pl. kézbesíthetetlen tértüküldemények felbontásakor — mégis értéket találnak közönséges levélben, az érték $\frac{1}{5}$ -ének megfelelő bírságot rónak ki. E bírság felső határa 20 dán korona.

Egyébként jelenleg Dániából is tilos — még ajánlott levélben is — belföldi pénzt kivinni. Szoros értelemben vett ellenőrzésről azonban nincs szó. Megelégszenek a címzett oly értelmű nyilatkozatával, hogy a küldeményben nincs tiltott tartalom. Ha ily tartalmat mégis észrevesznek, a dán bíróság bírságot ró a feladóra.

Danzig. Noha még nem vették észre, hogy értékpapírt vagy pénzt helyeznének el közönséges levelekben, a danzigi igazgatóság mindazonáltal kétségtelennek tartja, hogy ez előfordul. A levelezéseket azonban ebből a szempontból nem vizsgálják.

Ha a tilalom áthágását észrevennék, akkor a külföldről eredő küldeményeket a szerződés említett rendelkezése értelmében vagy visszaküldenék a feladónak, vagy a címzettnek kézbesítenék. A külföldre szóló küldeményeket a szerződésre hivatkozva visszaküldenék a feladónak.

A tilalmat megszegők ellen nem indítanak büntetőeljárást.

Lettország. A lett igazgatóság a levéltitok sérthetlensége alapján nem kutatja, hogy közönséges levélben van-e pénz elhelyezve. Ha külföldre szóló közönséges levélben pénzt találnak, azt az állam javára lefoglalják.

A lett törvények egyébként a levélbe helyezett pénz értéke tizszeresének megfelelő pénzbírsággal, sőt elzárással büntetik azt, aki a pénzügyminiszter engedélye nélkül bankjegyet, devizát stb. küld külföldre.

Luxemburg. A belföldi szabályok 20—200 frank büntetést szabnak azokra, akik pénzt vagy nemesércet helyeznek el nem ajánlott vagy értéknylvánítás nélkül feladott levélben. A levélben talált értéket nem foglalják le.

Norvégia. Nem kutatja a levelek tartalmát a norvég posta sem. Ha a kihágást mégis észreveszik, a küldeményt vissza-

juttatják a feladóhoz. A borítékot visszakérik s a feladó nyilatkozatával együtt személyi adatainak közlésével átadják a rendőrségnek. Ha a feladó neve a küldemény borítékán nem szerepel, a küldeményt térítiként kezelik. A talált értéket nem foglalják le, de a postai szabályzatokban megállapított bírságot rónak a feladóra.

Németalföld. A hollandusok, — mivel ilyen eset egyrészt igen ritka, másrészt a levéltitok sérthetlensége miatt amúgy sem ellenőrizhető, — semmiféle különleges büntető rendszabályt nem ismernek. Ha azonban mégis felmerül az a gyanú, hogy közönséges levélben pénzt helyeznek el, a levelet ajánlottként kezelik tovább és az ajánlási díj kétszeresének megfelelő portót rónak rá. Ha kézbesítéskor a levélkézbesítő meggyőződik arról, hogy a feltevés téves volt, a portót visszatérítik.

Hasonló rendelkezések vannak érvényben az **Ausztráliai Allamszövetségben** és **Új-Zélandban** is.

Cseh-Szlovákország. A cseh posta a közönséget a tilalomról a stockholmi szerződés rendelkezései értelmében már 1925-ben figyelmeztette. Mivel azonban a tilalom ellen kihágást eddig nem tapasztaltak, különleges büntető intézkedéseket nem is tettek. Ha ily küldemény mégis érkeznék külföldről, kézbesítenék a címzettnek, de egyúttal értesítenék a felvevő igazgatást is, hogy a feladó ellen esetleg eljárjon.

Németország. Németországban a közönséges levelekben talált külföldre küldött pénzt lefoglalják s a feladót még külön is megbüntetik.

Irország. A közönség figyelmét hirdetményeken s szóbeli figyelmeztetés útján hívják fel a tilalomra. Ha akár szállítás közben, akár a tértüküldemények felbontásakor tilos tartalmat találnak, a levelet az ajánlási díjjal terhelik meg s ajánlottként továbbítják. Ha a tértüküldemény feladója ismeretlen, a talált érték négy hónap elteltével az államé lesz.

Lengyelországban sincsenek különleges rendszabályok az értéket tartalmazó levelekre nézve.

Románia. A leveleket a devizaellenőrzési törvény alapján ellenőrzik. Ha nyereszkedési célból történő csalárd kijátszásról van szó, a talált értéket lefoglalják; ellenkező esetben beváltják belföldi pénzre s ezt kapja meg a címzett. Az említett törvény egyébként pénzbüntetéssel, sőt elzárással bünteti a kihágókat, mert pénz kivitele vagy behozatala csak a román nemzeti bank hozzájárulása alapján van megengedve.

Belföldi forgalomban szintén ellenőrzik a leveleket és a talált külföldi pénzt lefoglalják.

Svédország. A tiltott tartalmat csupán vámjelzőcédulával ellátott küldemények vámvizsgálata alkalmával állapíthatják meg. A leveleket egyébként kézbesítik a címzettnek. Az igazgatás belföldi szabályai a tilalmat nem ismerik.

Svájc. A küldeményeket nem vizsgálják. A tilalomra hirdetések útján s minden egyéb lehető alkalommal élősóban is felhívják a közönség figyelmét.

Ha nem ajánlott küldeményben pénzt találnak, a külföldre küldött küldeményt visszakézbésítik a feladónak. Ha ez nincs jelezve, akkor a rendeltetési ország igazgatása útján a címzettől igyekeznek a feladó nevét megtudni a svájci posta. Ennek az eljárásnak sikertelensége esetében a küldeményt tértiként kezelik. A külföldről érkező ily küldeményeket — esetleg átcsomagolva — a tartalom minősége szerint vagy a külföldi ajánlási díjjal, vagy a belföldi értéklevéldíjjal terhelve kézbesítik a címzettnek.

Az egyes államokkal kötött kliring szerződéseken alapuló különleges büntető rendelkezéseken kívül más büntető szabályok nincsenek.

Törökország. A nemzeti pénz védelméről szóló törvény értelmében pénzt, bankjegyet vagy hasonló értékes papírt a pénzügyminiszter engedélye nélkül semmiféle

postai küldeményben sem kivinni, sem behozni nem szabad. Mégis elég gyakran előfordul, hogy ily értéket küldenek postai küldeményben. Ezért hirdetések és újságközlemények útján hívják fel a közönség figyelmét a tilalomra. Ellenőrzés céljából pedig a gyanus ajánlott leveleket a feladóval felbontatják. A közönséges leveleket rendszeresen nem ellenőrzik. Ha azonban tiltott tartalmat találnak, akkor mind a belföldön feladott, mind a külföldről érkező küldeményeket visszaküldik a feladási helyre. A kihágást a törvény bünteti.

Ausztria. A küldeményeket nem ellenőrzik. A közönséges küldeményekben esetleg talált készpénzzel a devizákra vonatkozó rendelkezések szerint járnak el.

Brazília. A közönség figyelmét felhívják a tilalomra, de semmiféle megtorló intézkedés nincs. A küldeményeket minden különleges eljárás nélkül továbbítják a címzettnek.

Franciaország. A nyilvánvalóan pénzt vagy hasonló értéket tartalmazó közönséges leveleket hivatalból ajánlottként kezelik és a címzethez juttatják. Azonfelül egy 1895-ből származó törvény 50—500 frank pénzbírságot helyez kilátásba a tilalmat áthágók részére. De ugyanez a törvény kimondja azt is, hogy az eljárás csak a postaigazgatás kérelmére indul meg.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

31. *Váltóilletékbélyegeket köteles-e az ellenőrzőhivatal az ügynökségeknek értékikkéllátmányként kiadni?*

Nem.

Az A. 1. Szab. 116. §-a értelmében a váltókra ragasztott váltóilletékbélyegek lebélyegzésére az ügynökségek nincsenek felhatalmazva. A váltókra ragasztott váltóilletékbélyegeket a postahivatalok is csak akkor bélyegzik le, ha azokat ugyanannál a postahivatalnál vásárolták és a váltóúrlapra a lebélyegzéssel megbízott tisztviselő jelenlétében ragasztották fel.

Az előadottakra való tekintettel az ellenőrzőhivatal a hozzátartozó ügynökségeknek váltóilletékbélyegeket értékikkéllátmányként nem szolgáltatathat ki. De nem is volna helyes ilyen bélyegeket a kiadása, mert a postahivatalok azokat a váltóúrlapokat, amelyekre az ügynökségeknek vásárolt váltóilletékbélyegeket ragasztot-

tak, a fentebb hivatkozott rendelkezések értelmében nem bélyegezhetnék le. Az ügynökségek részére váltóilletékbélyegek kiadása tehát csak félreértésre és panaszra adna okot.

Megjegyezzük, hogy ha az ügynökségnél olyan összegnek megfelelő váltót keresnek, amelyre váltóúrlap rendszeresítve nincs, az ügynökség kérésére az ellenőrzőhivatalnak a megfelelő váltóilletékbélyeggel kiegészített és lebélyegzett váltóúrlapot ki kell adnia. Pl. ha az ügynök 700 pengőre érvényes 84 filléres váltót rendel, az ellenőrző hivatal nem mondhatja azt, hogy ilyen váltóúrlapot nem adhat ki. Ebben az esetben ugyanis az ellenőrzőhivatal köteles a 72 filléres váltóúrlapot 12 filléres váltóilletékbélyeggel kiegészítve és lebélyegezve mint 84 filléres váltót az ügynökségnek kiküldeni. Ilyenkor az ellenőrzőhivatal tulajdonképpen váltóúrlapot és nem váltóilletékbélyeget ad ki az ügynökségnek. (Beküldött kérdés.)

32. Ha közös szállítójegyzékkel az egyik címzett részére öt csomag érkezik (három nem utánvételes, kettő utánvételes) köteles-e a címzett mind az öt csomagot egy időben átvenni?

Felelet: **Nem.**

Az A. 1. Szab. 65. §. 9. pontjában foglaltak értelmében a közös szállítójegyzékkel feladott csomagoknál a címzett a kézbesítő hivatal által kiállított **ugyanahhoz a hivatalos szállítólevélhez** tartozó összes csomagokat köteles egy időben átvenni. Ez azt jelenti, hogy a címzett átvételi kötelezettsége nem a szállítójegyzékhez, hanem a szállítójegyzék alapján a rendeltetési hivatalban kiállított hivatalos szállítólevélhez tartozó csomagok egy időben való átvételére áll fenn.

Az A. 3. Szab. 89. §. 7/a. pontja szerint az egy szállítójegyzékkel több címzettnek küldött csomagoknál a rendeltetési hivatal a nem utánvételes csomagokról címzettenként egy közös hivatalos szállítólevelet s ezenkívül minden egyes utánvételes csomagról külön-külön hivatalos szállítólevelet állít ki.

Adott esetben az érkezett öt csomag közül a három nem utánvételesről egy közös, a két utánvételesről két külön, összesen tehát három hivatalos szállítólevelet állítanak ki. Az Üzletszabályzat fentebb hivatkozott rendelkezése értelmében a címzettnek joga van az egyes hivatalos szállítólevelekhez tartozó csomagokat a többi hivatalos szállítólevélhez tartozóktól függetlenül átvenni, vagy át nem venni. Pl. A. napon átveszi a három nem utánvételes, B. napon az egyik, és C. napon a másik utánvételes csomagot; esetleg valamelyik hivatalos szállítólevélhez tartozó csomagok átvételét meg is tagadhatja. (Beküldött kérdés.)

33. A rádió vevőberendezés engedélyének felmondása vagy visszavonása esetén elfogadható-e a készülék sorsának igazolásául, ha a volt rádióelőfizető a zálogjegy felmutatásával igazolja, hogy a rádió készülékét a zálogba tette?

Igen.

A 9.557/1927. K. M. sz. ú. n. „rádió rendelet”-ben, valamint az 1932. évi P. R. T. 50. számában közzétett 96.385/5. sz. rendeletben utasítottak a postahivatalok, hogy a rádió közönséggel szemben minden bürokratizmustól mentesen a legnagyobb előzékenységgel és jóindulattal járjanak el. Ez a rendelkezés minden előfizetőre egyformán érvényes; különösen azonban azokra, akik a jelenlegi nehéz gazdasági viszonyok miatt kénytelenek az előfizetők

sorából kilépni, mert csak így remélhető, hogy ezek újból előfizetők lesznek, mihelyt anyagi helyzetük ezt lehetővé teszi.

Minden felmerülő kérdés elbírálásánál — így a készülék sorsának zálogjeggyel való igazolásánál is — a fentiek szolgálatának zsinórmértékül.

Miként a fentidézett 96.385/5—1932. sz. rendelet 4. pontja értelmében meg kell elégedni azzal, ha a volt rádióelőfizető bejelenteti, hogy készülékét másnak adta, megsemmisítette stb. — és errenézve semmi-féle külön igazolást nem kívánunk meg tőle, — épúgy elfogadható a készülék sorsának igazolásául az is, ha zálogjeggyel bizonyítja, hogy készülékét zálogba tette. Ha utólag az derülne ki, hogy valótlan állított vagy nem a saját, hanem másnak a zálogjeggyét mutatta be, esetleg a készüléket közben kiváltotta s azt újabb engedélyokirat megszerzése nélkül magánál tartja vagy használja, ellene 9.557/1927. K. M. sz. rendelet 1. vagy 54. §-a alapján a kihágási eljárást mindig meg lehet indíttatni.

Az esetleges félreértések elkerülése, valamint az érdekelt felek megfelelő tájékoztatása céljából a postahivatalok minden esetben figyelemztessék azokat, akik készülékük sorsát zálogjeggyel igazolják, hogy amennyiben a rádiókészülékét a zálogból kiváltják, annak lepecsételése iránt intézkedjenek, ajándékozzák, vagy adják el olyan egyénnek, akinek rádió üzembentartására (forgalomba hozatalára) engedélye van, vagy pedig, ha a készüléket újból üzembhelyezik, az engedélyokiratot szerzzék meg. (102.513/5—1933.).

34. Tulajdonjog fentartásával eladott, de a rendőri büntetőbíróság által elkobzott rádiókészülék az eladást eszközöző kereskedőnek visszaadható-e?

Igen.

Ismételten megtörtént, hogy a rendőri büntetőbíróságok — a kihágási eljárások során — a 9.557/1927. K. M. sz. (rádió) rendelet értelmében olyan rádió vevőkészülékeket is elkoboztak, amelyeket a rádiókereskedők (gyárosok) a tulajdonjog fentartásával adtak el vagy adtak bérbe. Bár a rádiórendelet 70. §-a értelmében a készüléket a Btk. 61. §-ában foglaltakra való tekintet nélkül, illetőleg akkor is el kell kobozni, ha az nem a tettes vagy a részes tulajdona, az ily készülékek elkobzásával tulajdonképpen nem azt éri büntetés, aki a kihágást elkövette, hanem a kereskedőt (gyárost), akitől a terhelt a készüléket részletre vásárolta vagy használati díj ellenében kikölcsönözte. Az ily

elkobzásnak aztán az a következménye, hogy a kereskedő (gyáros) — a károsodást el akarván kerülni — csak a túlzott óvatosság szemelőtt tartása mellett ad el részletre rádiókészüléket, ami viszont a rádió elterjedését hátráltatja.

Mint hogy a rádiórendelet 70. §-ának megváltoztatása más okoknál fogva egyelőre nem időszerű, de a jóhiszemű kereskedő (gyáros) károsodásának elkerülése mindenképen kívánatos, a postaigazgatóságok utasítottak, hogy minden olyan esetben, amikor a rendőri büntetőbíróság a tulajdonjog fenntartásával eladott vagy használatra bérbeadott rádió vevőkészüléket elkobozta és a posta tulajdonába bocsátotta, az elkobzott készülék az eddig

követett gyakorlattól eltérőleg a kereskedőnek (gyárosnak) kivételesen visszaadható az esetben, ha azt kifejezetten kéri és a kötlevel bemutatásával vagy egyéb hiteltérdemlő módon igazolja, hogy 1. a rádiókészülék még az ő tulajdona, 2. az üzlet megkötésénél a köteles kereskedői gondossággal járt el és nem adott el részletre vagy adott ki használati díj ellenében olyanoknak is rádió vevőkészüléket, akik nem rádióelőfizetők.

A postaigazgatóságok a hozzájuk beérkező kérelmeket a fentiek szempontjából elbírálják és azokat a tulajdonjog igazolására szolgáló iratokkal együtt elhatározás végett a Keresk. Min. IX. szakosztályához terjesztik fel. (84.997/5—1933. sz.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

A m. kir. posta tulajdonát képező távbeszélő készülékre az előfizető önkényesen idegen dolgot nem szerelhet fel.

Z.... E.... budapesti lakos távbeszélő-készülékre felszerelhető pénzgyűjtő perselyt hozott forgalomba. A budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság azokat az előfizetőket, akik ilyen perselyt távbeszélő készülékükre felszereltettek, felhívta, hogy a perselyt záros határidőn belül távolítsák el, mert ellenkező esetben az előfizetők sorából ki fogja zárni. Erre Z.... E.... tisztességtelen verseny abbahagyása iránt pert indított. A budapesti kir. törvényszék a megtartott szóbeli tárgyalás alapján a következő végítéletet hozta:

Az 1912. évi LIV. tc. 49. §-a értelmében esetről-esetre kiszabandó pénzbírság terhére annak abbahagyására kötelezi az alperest, hogy oly közleményeket adjon, mely szerint a telefonelőfizető szabálytalanságot követ el, — ha a felperes által forgalomba hozott és a szabadalmi hivatalnál lajstromozott perselyt használja;

hogy a közreadott tilalommal a felperes által előállított persely terjesztését lehetetlenné tegye;

hogy a perselynek az előfizető telefonkészülékéről való eltávolításával fenyegetse a telefon előfizetőt;

s hogy a távbeszélő előfizetőket azzal fenyegetse, — hogy a felperes által forgalomba hozott perselynek a telefonkészülékkel való használata esetén a távbeszélő előfizetők sorából véglegesen kizárja a távbeszélő állomás végleges leszerelése mellett.

Arra kötelezi végül alperest, hogy felperes részére igazolt képviselője kezébe 303 Háromszázhárom pengő perköltséget 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhével fizessen meg.

Fenti marasztalást meghaladó kereseti kérelmével felperest elutasítja.

Indokolás.

Alperes a per során felhívta a Pp. 180. §. 6. pontja alapján hivatalból is figyelembe veendő pergátló kifogást s ezzel kapcsolatban előadta, miszerint „Budapest Székesfőváros Posta és Táviró Igazgatóság“ a m. kir. kereskedelemügyi miniszter fennhatósága alatt álló állami hivatal, — amely hivatal, mint ilyen saját nevében jogokat nem szerezhethet, kötelezettséget nem vállalhat, azaz önálló jogi személyiséggel nem bír, minélfogva sem jogképessége, sem pedig perbeli cselekvőképessége nincsen, ezért a Pp. 70. §-a szerint perfél nem lehet.

A kir. törvényszék a per értelmi elbírálása előtt elsősorban ezt a jogkérdést tette vizsgálatára és döntése tárgyává.

A rövid úton beszerzett Cg. 14.298. sz. cégiratok alapján tényként állapítja meg, hogy alperes egyéni céggé váló bejegyzése 1876. évi május hó 11-én eszközöltetett „M. kir. Posta Igazgatóság“ cégszöveggel;

hogy 1888. évi március hó 13-án ezen cég-szöveg „Magyar Kir. Posta és Táviró Igazgatóság“-ra, majd 1923. évi január hó 2-án „Budapest Székesfőváros Magyar Kir. Posta és Táviró Igazgatóság“ cég-

szövegre változtattatott át, külön előterjesztett kérelem folytán.

Minthogy ekként alperes önálló jogi személy és így jogok és kötelezettségek alanyává is válhatván, — kétségtelen, hogy jogképességgel, de úgyszintén perbeli cselekvő képességgel is bír;

következtetésképen a Pp. 180. §. 6. pontja alapján hivatalból is figyelembe veendő pergátló kifogás esete fenn nem foroghat.

A kir. törvényszék a keresethez csatolt alaki és tartalmi valódiság tekintetében nem kifogásolt levelek, ugyancsak a keresethez csatolt kérdéses persely, végül a felperes felek előadása alapján tényként állapítja meg, hogy felperes a becsatolt és szabadalmazott perselyét több telefonelőfizető telefonjára szerelte fel;

hogy alperes, amint erről tudomást szerzett, az előfizetőkhez intézett leveleiben felhívta a telefonelőfizetők figyelmét arra, hogy a telefonkészülékre bármit is csak a Magyar Kir. Posta szerelhet; egyben értesítette ezen leveleiben a M. Kir. Posta a távbeszélőállomás előfizetőit arról is, hogy amennyiben alperes ilyen önkényes felszerelést észlel telefonkészülékén, joga van a telefon előfizetőt a távbeszélő előfizetők sorából véglegesen kizárni s a távbeszélőállomást előzetes felmondás nélkül, véglegesen leszerelni, felhívta egyben alperes ezen leveleiben a távbeszélő előfizetőit, hogy a felperes perselye azonnali leszerelés iránt a fenti jogkövetkezmények terhe alatt intézkedjenek.

A keresethez csatolt levelek alapján tényként állapítja meg, hogy alperes felperest felhívta a kérdéses persely felszerelésére vonatkozó külön engedélynek a M. Kir. Postavezérigazgatóságtól való beszerzésére azzal a szankcióval, hogy ellen esetben a távbeszélő előfizetői állomásokon talált ily perselyeket felperes költségére alperes fogja leszereltetni.

Tényként állapítja meg, hogy alperes ezen eljárásával szemben felperes tiltakozott, míg végül alperes eredeti azon álláspontjának fenntartásáról értesítette felperest, hogy a távbeszélő üzleti szabályzat vonatkozó rendelkezései értelmében a kérdéses felperesi perselyek a távbeszélő állomásokra fel nem szerelhetők, minélfogva a posta szervei és közegei kötelesek az ezen értelemben kiadott rendelkezés szerint eljárni.

Végül tényként állapítja meg, hogy felperes a becsatolt, kifogásolt szabadalmazott perselyét hozza forgalomba.

Miután alperes kétségbevonta saját versenytársi minőségét, a kir. törvényszék

mindenek előtt ebben a jogkérdésben hozta meg a döntést.

Felperes vitássá nem tett előadása alapján tényként állapítja meg, hogy alperes, aki a fenti ténymegállapítás szerint bejegyzett egyéni cég, ugyancsak hoz egy oly fajta pénzbedobó készüléket forgalomba, amely készülék a telefonközpont által fejlesztett áramkörben van bekapcsolva, tehát a telefonkészülékbe beszerelve oly módon, hogy a telefon működése szorosan függ össze a pénzbedobó készülék működésével: — úgyhogy a pénzbedobó készülék elromlása esetén maga a távbeszélő állomás sem használható.

Nem vitás tényként állapítja meg, hogy alperes ezen pénzbedobó készüléke felszereléséért egyszer s mindenkorra fizetendő egy bizonyos összeget szed be s ezenkívül ezen pénzbedobó készülékért külön havi bérleti összeget számít fel és inkauszál.

Felperes mechanikai műhely tulajdonosa, akinek szabadalmazott találmánya a becsatolt kérdéses persely; amely persely a távbeszélőkészülék tárcsájához egy csavarral olyképen szerelhető fel, hogy csupán a tárcsázás eszközölhetőségére szükséges a 20 fillér bedobása, mert a tárcsa válik automatikusan ezzel szabaddá.

Ezen persely teljesen különálló készülék, — a telefonkészülék állagát semmiben sem érinti, — és teljesen független a telefonközpont által szolgáltatott áramkörtől, amibe egyáltalán be sem kapcsolható.

Az 1923. évi V. tc. 30. §-ában foglaltakhoz képest vállalat a jelen törvény értelmében minden, akár egyéni, akár társasüzem, amely áruk előállításával, vagy forgalomba hozatalával, vagy pedig ipari, vagy kereskedelmi szolgáltatások visszatértes teljesítésével foglalkozik. Nem tesz-e részben különbséget, hogy az üzem az 1875. évi 37. tc. vagy az 1884. évi XVII. tc. rendelkezése alá esik, vagy sem.

Versenytárs (versenyvállalat) a hivatkozott törvény értelmében minden azonos tárgyú vagy hasonló vállalat, amennyiben a távolsági viszonyokra és az esetleg egyéb körülményeire figyelemmel az üzleti versenyben érdekeltnek tekinthető.

Alperes, mint bejegyzett egyéni cég az államnak hasznothajtó vállalata, amely éppen azért, mert a felperes perselyével konkuráló hasonló pénzbedobó készüléket állandó bérleti összeg felszámítása mellett és külön felszerelési díj lefizetése ellenében hoz forgalomba, az üzleti világban kétségtelenül mint felperes versenytársa jelentkezik; akivel szemben az 1923. évi V. tc. különös kivételt fel nem állítván, az ezen törvény rendelkezései alperesre is minden tekintetben alkalmazást nyernek.

Alperesnek tehát a versenytársi minőségével kapcsolatban tett kifogása, mint jogalapránküli, figyelembe vehető nem volt.

Felperes keresetét az 1923. évi V. tc. 1. és 13. §-aira alapítja, mely szerint üzleti versenyt nem szabad az üzleti tisztességbe, vagy egyáltalában a jóerkölcsbe ütköző módon folytatni. (1. §.)

Versenycéljára nem szabad oly valótlan tény állítani, vagy hircszelni, valamely tényre közvetlenül utaló oly valótlan tény használni, vagy az üzleti tisztességbe ütköző más oly cselekményt elkövetni, amely valamely versenyvállalat hitelét, vagy jó hírnevét veszélyezteti, vagy hitelképességét csökkenti. (Tvt. 13. §.)

A kir. törvényszék jogi felfogása szerint nem hivatkozhatik alperes a jelen perben eredményesen a „Távbeszélőüzleti Szabályzat“ 34. §. 3. g) pontjára, mert a felhívott rendelkezés szerint a Postavezérgazgatóság illetékes üzemi ügyosztályai csak akkor jogosítottak a távbeszélőállomás előfizetőjét a díjkötelezettség fenntartása mellett az előfizetők sorából végleg kizárni és az állomást előzetes felmondás nélkül végleg leszereltetni, ha az előfizető az állomás berendezését önkényesen megváltoztatja, szándékosan rongálja, készüléket vagy alkatrészeket önkényesen bekapcsol vagy leszerel.

Felperes perselye a telefonkészülék állagától teljesen különálló, annak a tárcsához felcsatolását az állomás berendezését semmiféleképen sem érinti, azt nem rongálja, amivel az nem bekapcsolással, hanem egyszerű felcsatolással szerelhető fel csupán s egy külső csavar meglazításával nyomban le is szerelhető.

Elektrotechnikai szempontból is bekapcsolás alatt kizárólag a telefonközpont által szolgáltatott áramkörbe való bekapcsolást kell és lehet egyedül érteni;

minthogy azonban a felperesi persely miben sem érinti az alperes telefonközpontja által szolgáltatott áramkört, mert abba be sem kapcsolható, minthogy továbbá felperes elmés szerkezetű s kevés pénzért örök áron beszerezhető pénzbedobó készüléke valóságos persely az előfizető részére, amennyiben gond nélkül teszi lehetővé a havi telefonelőfizetési díj összegyűjtését, és egyben alkalmas az előfizetői állomáson a beszélgetés pontos megszámlálására is, a kir. törvényszék jogi meggyőződése szerint minden jogalapot nélkülöz alperesnek a telefon előfizetők-höz kvázi büntető szankciót is tartalmazó azon felhívása, hogy az előfizetőknek a díjkötelezettség fenntartása mellett, az előfizetők sorából végleg kizárja, s illetve amely felhívásával teszi lehetetlenné felperes

res teljesen jogos üzleti versenyt.

Nincs olyan magánjogi szabály, amely megtiltaná a bérlet tárgyának rentabilis módon való használatát, amely használat természetesen nem jár a bérlet tárgya állagának sérelmével; minthogy pedig a telefonelőfizető jogosan zárhatja el a telefonnak tárcsájára feltett akár egy kis lakkattal is a telefonját illetéktelen kezek elől, nem kétséges, hogy a felperesi persely felszerelését is megengedheti anélkül, hogy ezzel az alperesi üzemtulajdonos bérbeadói jogait a legkevésbé is csorbítaná;

következésképpen alperesnek a Távbeszélőüzleti Szabályzat 13. §. 7. pontjára, de úgyszintén a 11. pontjára való hivatkozása figyelembe vehető nem volt, a 11. pont azért sem, mert a telefonállomás és vezetékek karbantartására vonatkozó alperesi kötelezettség összefüggésbe sem hozható a telefonkészüléktől teljesen független felperes kérdéses persellyel.

Az 1923. évi V. tc. 13. §-a alapján kifejlődött bírói gyakorlat értelmében oly közlések és állítások, amelyek alkalmasak a versenytárs árui iránti ellenszenv felkeltésére, vagy a versenytárs vevőkörének megbontására, megfélemlítésére, — tekintet nélkül arra, hogy a vevőkör e közléseknek hitelt ad-e vagy sem, — kimeríti a felhívott törvény 13. §-ának meghatározott hírnév és hitelrontás tisztességtelen verseny cselekményét;

minthogy pedig a keresethez csatolt, alaki és tartalmi valódiság tekintetében nem kifogásolt levelek mindenben a fenti közléseket tartalmazzák, — felperes kereseti kérelmének jogalapját megállapítani és ehhez képest a fent kifejtettekhez képest a rendelkező részben írt abbahagyásra kötelezni kellett.

Mellőzte a kir. Törvényszék a közzétételre vonatkozó rendelkezést s kereseti kérelmének ezen részével felperest elutasította, mert a felperesi igényt az abbahagyásra kötelezéssel a legteljesebb mértékben kielégítettnek tekinti, — de egyébként is a jelen perben eldöntött elvi jelentőségű jogkérdés hírlapi közzétételére vonatkozó rendelkezés a kir. törvényszék megítélése szerint ellenkeznek a törvényhozónak a tisztességtelen versenytörvényben kifejezésre juttatott intenciójával.

A perköltség megfizetésére vonatkozó rendelkezés a Pp. 424., 425. §§-aiban foglalt rendelkezéseken alapszik.

A kir. törvényszék a pertárgy értékét: 3.000 azaz háromezer pengőben állapítja meg.

Alperes kincstár, az ítélet ellen fellebbezéssel élt és a budapesti kir. ítélőtábla a következő ítéletet hozta:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét annyiban, amennyiben a felperest a marasztalást meghaladó keresetével elutasította, fellebbezés hiányában nem érinti,

egyebekben azt megváltoztatja, a felperest keresetével teljesen elutasítja és kötelezi a felperest, hogy az alperesnek 280 P azaz Kettőszáznyolcvan pengő per és 140 P azaz Egyszáznegyven P fellebbezési eljárási költséget 15 nap alatt és végrehajtás terhével fizessen meg.

Indokolás:

I.

Az elsőbíróság ítéletét az alperes támadta meg fellebbezéssel. Az alperes fellebbezési kérelmét a 7. sorszámú fellebbezés, a felperes ellenkérelmét az A/F/a. különirat tartalmazza. A felek a kérelmeket az iratokból és azokkal egyezően felolvasták.

Az elsőbíróság által lefolytatott eljárás adatainak ismertetése és az elsőbírói ítélet felolvasása után a felek a kéreimeiket megindokolták, amelynek során az alperes a 7. sorszámú fellebbezése, a felperes pedig az A/F/a. különirat tartalmát előadta, a felperes ezenfelül ismertette a B/F—E/F/a. csatolmányait. Az alperes ezután beismerte, hogy a felperes által készített és forgalomba hozott gyűjtőperselyekre a felperesnek szabadalma van, továbbá, hogy a m. kir. posta kívánságra felszerel pénzbedobásra működő automata számláló készülékeket.

Egyebekben utal a kir. ítélőtábla az iratok és a tárgyalás menetét feltüntető jegyzőkönyv tartalmára.

II.

Abból, hogy a felperes az alperest nem csupán „Budapesti székesfővárosi m. kir. posta és távirdaigazgatóság budapesti bej. cég“ elnevezéssel jelölte meg, hanem zárójelbe tette a következő megjelöléseket is „Budapesti m. kir. táviró és távbeszélő igazgatóság“, továbbá „M. kir. posta“ és „Budapesti m. kir. távbeszélőközpont“, továbbá abból, hogy a keresetet a m. kir. kincstárt a törvény alapján képviselő m. kir. kincstári jogügyigazgatóságnak kérte kézbesíteni és a kereset tényleg ennek a hatóságnak kézbesített, tehát annak a hatóságnak, amelynek a kereset az esetben is kézbesített volna, ha a felperes alperesként kifejezetten a m. kir. kincstárt jelölte volna meg, — a kir. ítélőtábla megállapította, hogy a felperes lényegében a m. kir. kincstárt vonta alperesként perbe. A kir. ítélőtábla ennek folytán alperesnek

a m. kir. kincstárt tekinti. És ez a m. kir. kincstárra, a kereset említett helyes kézbesítése folytán, semmiféle sérelemmel nem jár. Ebből következik egyrészt, hogy amennyiben az alábbiakban alperesről lesz szó, a m. kir. kincstár értendő, másrészt, hogy mindaz, amit az alperes a „Budapest székesfővárosi m. kir. posta és távirda igazgatóság budapesti bej. cég“ perbevónása folytán akár alakjogi, akár anyagjogi szempontból előad, külön méltatást nem igényel és figyelembe nem vehető.

III.

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság által részben a felek megegyező előadása, részben az A—H. a. levelek alapján megállapított tényállást helyesnek fogadta el. A ténymegállapítás egyes részei elleni alperesi támadások részben annak folytán, hogy a kir. ítélőtábla alperesnek a m. kir. kincstárt és így a felperes által sérelmezett cselekmények elkövetőjének a m. kir. kincstár egyik hivatalát tekinti, részben pedig az alperesnek a fellebbezés szóbeli tárgyalásán tett beismerő nyilatkozatai alapján, tárgytalanokká váltak. A felperes által forgalomba hozott perselyre vonatkozóan megállapított tényállás helyességéről a kir. ítélőtábla a csatolt perselynek a felperes által egy távbeszélő készülékre a tárgyaláson történt felszerelése által győződött meg.

IV.

Az 1888. évi XXXI. tc. távbeszélő felállítását, berendezését és üzemeltetését az állam fenntartott jogai közé sorozza. Ezt a jogát az állam a m. kir. posta útján gyakorolja is. A jognak ebből a gyakorlásából következik, hogy az állam a Távbeszélőüzleti Szabályzatban a közte és a távbeszélőt igénybevevő felek között fennálló jogviszonyt szabályozhatja. Az állam ezt a jogviszonyt a Távbeszélőüzleti Szabályzatban (rövidítve: Tb. Ü. Sz.) rendezte is. Ez a szabályzat tehát a távbeszélőt igénybevevő felekre már ezen az alapon, de annál fogva is kötelező, hogy a Tb. Ü. Sz. 18. §. 6. pontja szerint az állomás előfizetőjének kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a Tb. Ü. Sz. határozmányainak magát aláveti. És bár a Tb. Ü. Sz. a fentiek szerint csupán az állam és a távbeszélőt igénybevevő felek között fennálló jogviszonyra mérvadó, harmadik személyre is kiterjed annyiban, hogy nem hivatkozhatik arra, hogy a szabályozás az ő jogát sérti.

Tb. Ü. Sz. 13. §. 7. pontja szerint: „a távbeszélő állomás felszereléséhez szükséges készülékeket stb. az előfizetés tartal-

mára rendszerint a m. kir. posta bocsátja az előfizetők rendelkezésére, de azok a m. kir. posta tulajdonában maradnak; az előfizető tehát állomásával, illetve a hozzá tartozó készülékkel nem rendelkezhetik. A készülék tehát a posta tulajdona és azzal az előfizető nem rendelkezhetik. A készülék bérlet tárgyának sem tekinthető, mert a készülék csupán eszköze a távbeszélő igénybevételének.

Tb. Ü. Sz. ezen rendelkezéséből következik már, hogy az előfizető a távbeszélő igénybevehetése céljára használatul átengedett készülékkel, tulajdonos hozzájárulása nélkül, semmilyen irányban nem rendelkezhetik, tehát a készülékre semmit fel nem szerelhet. De a Tb. Ü. Sz. 34. §. 1/g. pontja szerint a postahivatalok az állomás meghagyása mellett, az előfizetőtől a távbeszélő használatát az állomás teljes kidugaszolásával, megvonják, ha az előfizető az állomás berendezését önkényesen megváltoztatja stb. Ezen most említett rendelkezésből is következik, hogy az előfizető a készülékre önkényesen mit sem szerelhet fel.

A m. kir. posta tehát a Tb. Ü. Sz. fenti rendelkezései alapján megtagadhatta a felperes által készített és forgalomba hozott gyűjtőperselynek a távbeszélőkészülékekre való felszerelésének megengedését, felhívhatta előfizetőit, akikre a Tb. Ü. Sz. hivatkozott rendelkezései kötelezők, a gyűjtőpersely eltávolítására és el nem távolítás esetére kilátásba helyezhette a távbeszélő állomás említett kidugaszolását. Ha pedig ezt a posta az előfizetőivel való jogviszonyában megteheti, a felperes nem hivatkozhatik arra, hogy ez a joggal való élés az ő jogait sérti, mert az, aki jogai gyakorlásában a jóhíszeműségnek és tisztességnek megfelelően jár el, harmadik személy jogaira figyelemmel lenni nem tartozik.

Nem fogadható el az, amit a felperes a joggal való visszaélésre vonatkozóan előad.

Az alperes okát adta annak, hogy a felperes gyártmányainak felszerelését miért nem engedi meg. És a kir. ítélőtábla ezeket az okokat kellően indokoltnak látta, mert egyrészt az alperes nem kötelezhető arra, hogy a szükségessé válható vonalvizsgálatoknál a perselyeket leszerelje, mert másrészt a persely a beszélgetések száma tekintetében alaptalan vitákra adhat alkalmat, ha igaz az, amit pedig a felperes maga is állít, hogy a persely könnyen levehető, mert ezáltal a távbeszélő készülék, hol a persellyel, hol anélkül használható.

Az alperes tehát nem élt vissza jogával, amikor a készülék felszerelését meg nem engedte és azoknak leszereléséhez, jogkövetkezmények kilátásba helyezésével ragaszkodott.

A felperes abbanhagyás iránti keresetnek tehát, tekintet nélkül arra, hogy azt a felperes a Tvt-re, vagy az általános magánjogra, vagy mindkettőre alapítja-e, elfogadható alapja nincs és ezért a kir. ítélőtábla, annak megemlítésével, hogy a többi kérdések ezen döntés folytán tárgytalannokká váltak, az elsőbírői ítélet megváltoztatásával a felperest keresetével elutasította.

A peresztes felperest, akivel szemben az alperes fellebbezése sikerre vezetett, a kir. ítélőtábla a Pp. 425. és 508. §§-ai értelmében a per és a fellebbezési költségek fizetésére kötelezte.

Felperes a budapesti kir. ítélőtábla ítélete ellen felülvizsgálati kérelemmel élt és a m. kir. Kúria a következő végítéletet hozta:

A m. kir. Kúria a felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja és arra kötelezi, hogy alperesnek 120 azaz Egyszázhusz aranypengő felülvizsgálati eljárási költséget 15 nap alatt fizessen meg.

Indokok:

A fellebbezési bíróság által az ítéletben felhozott indokokból törvényszerű a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az alperes jogosan megtagadhatta a felperesi gyűjtőperselynek a távbeszélő készülékekre való felszerelésének megengedését és az állomás kikapcsolásának kilátásba helyezése mellett felhívhatta a távbeszélő előfizetőit a gyűjtőpersely eltávolítására.

Mint hogy az alperesnek panaszolt magatartása a fellebbezési bíróság helyes okfejtése szerint sem a tisztességgel, sem a jóhíszeműséggel nem ellenkezik,

és annak megállapítására sincsen semmi nemű adat, hogy az alperest joga gyakorlásával pusztán a felperes megkárosításának szándéka vezette volna, megfelel az anyagi jogi jogszabályoknak a fellebbezési bíróságnak az a döntése, miszerint a felperes részéről támasztott abbanhagyási követelésnek törvényes alapja sincsen.

Ezért az ellenkező értelmű felülvizsgálati kérelmével a m. kir. Kúria a felperest elutasította és a Pp. 508., 543. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárás költségében marasztalta.

Közli: Dr. Tajthy József.

Forgalom és munkaegységek.

I.

A m. kir. posta 1934 szeptember havi forgalma.

a) Posta									
Megnevezés	Év	Hó	Ajánlott	Értéklevelek	Betét, kézi	Posta-		Postatakarék	
			küldemények	és érték-	és sommás	utalványok	és csekk be- és		
				dobozok	csomagok	darab-	összege	darab-	összege
			darabszáma			száma	ezzer	száma	ezzer
			ezrekben			ezrekben	pengőben	ezrekben	pengőben
Feladás	1933 1934	IX.	650 613	43 35	742 725	782 753	78.644 67.877	1.423 1.459	149.343 138.657
1933. IX. havá- hoz képest	több +	—	—	—	—	—	—	36	—
1934. IX. hóban	kevesebb —	%	37 5·7	8 18·6	17 2·3	29 3·7	10 767 13·7	— 2·5	10.686 7·2
Kézbesítés	1933 1934	IX.	677 625	46 42	757 743	749 750	76.205 68.721	315 265	72.450 51.834
1933. IX. havá- hoz képest	több +	—	—	—	—	1	—	—	—
1934. IX. hóban	kevesebb —	%	52 7·7	4 8·7	14 1·8	— 0·1	7.484 9·8	50 15·9	20.616 28·5
		b) Táviró		c) Távbeszélő*)				d) Rádió	
Év	Hó	Fel-	Kéz-	Köz-	Állomások	Kezde-	Érke-	Számított helyi	Szórakoztató
		adott	besí-						
		táviratok		tok	fővezeték)	távolsági		száma ezekben	dezősek száma
		darabszáma		száma		beszélgeté-			
		ezrekben				sek száma			
		ezrekben				ezrekben			
1933	IX.	171	228	1.473	78.555	336	325	9.650	309.726
1934		165	224	1.503	84.306	346	337	9.981	331.104
1933 IX. havá- hoz képest	több +	—	—	30	5.751	10	12	331	21.378
1934 IX. hóban	kevesebb —	%	6 3·5	4 1·8	— 2·0	— 7·3	— 3·0	— 3·7	— 6·9

*) A távbeszélőre vonatkozó adatok részletezése:

A budapesti egységes hálózatban ¹⁾							Vidéken		
Év	Hó	Köz-	Allo-	Kez-	Érke-	Számított helyi	Központok	Allomások	
									pon-
		tok		nye-	zett	száma ezrekben	s z á m a		
		száma		távolsági					
		ezrekben		beszélgeté-					
		ezrekben		sek száma					
		ezrekben		ezrekben					
1933	IX.	18	49.235	112	104	8.583	1.455	29.320	
1934		21	52.915	109	104	9.003	1.482	31.391	
1933 IX. havá- hoz képest	több +	3	3.680	—	—	420	27	2.071	
1934 IX. hóban	kevesebb —	%	— 16·7	— 7·5	3 2·7	— 4·9	— 1·9	— 7·1	

¹⁾ Albertfalva, Békásmegyér, Budafok, Budapest, Budatétény, Csepel, Csillaghegy, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestújhely, Rákospalota, Tisza István Kertváros, Újpest.

II.

A m. kir. posta személyzete által 1934. szeptember hónapban feldolgozott munkaegységek.

A postaszemélyzet munkaeredményének megállapítása oly módon történik, hogy a posta a végrehajtó szolgálatban végzett különböző munkákat a reájuk fordított idő, a munka minősége és mennyisége, valamint az anyagi felelősség figyelembe vételével munkaegységekkel értékeli, méri. A küldemények forgalma (darabszáma) megszorozva a küldeményemenként meg-

állapított értékegységgel, a szorzatok együttes összege adja a m. kir. posta forgalmának lebonyolításánál végzett munkát egységekben.

Az 1934. szeptember havi munkaegységek száma és megoszlása — összehasonlítva az előző év azonos időszakában feldolgozott munkaegységekkel — a következőképpen alakult:

Munkaegységek megoszlása	Év	Hó	Munkaegységek száma ezrekben					1933. IX. havához képest 1934. IX. hóban hány %-kal több vagy kevesebb*)				
			posta	táv-iró	táv-beszélő	rádió	összesen	posta	táv-iró	táv-beszélő	rádió	összesen
	1933		17.195	2.156	7.273	867	27.491					
	1934	IX.	16.471	2.102	6.852	927	26.352	- 4.2	- 2.5	- 5.8	+ 6.9	- 4.1
Budapesten	1933		6.788	906	4.350	305	12.349					
	1934	IX.	6.465	867	3.670	323	11.325	- 4.8	- 4.3	- 15.6	+ 5.9	- 8.3
Vidéken	1933		10.407	1.250	2.923	562	15.142					
	1934	IX.	10.006	1.235	3.182	604	15.027	- 3.9	- 1.2	+ 8.9	+ 7.5	- 0.8
Kincstári hivataloknál	1933		11.140	1.515	6.108	552	19.315					
	1934	IX.	10.545	1.466	5.527	593	18.131	- 5.3	- 3.2	- 9.5	+ 7.4	- 6.1
Postamesteri hivataloknál	1933		5.836	627	1.152	315	7.930					
	1934	X.	5.694	620	1.306	334	7.954	- 2.4	- 1.1	+ 13.5	+ 6.0	+ 0.3
Postaügynökségeknél	1933		219	14	13	—	246					
	1934	IX.	232	16	19	—	267	+ 6.0	+ 15.8	- 37.1	—	+ 8.3

*) A % a munkaegységek pontos (ki nem kerekített) számának viszonyát jelzi.

A távbeszélő munkaegységeket illetően megemlítjük, hogy az önműködő távbeszélő hálózatokban kézierő helyett géperővel végzett kapcsolási munka a fenti táblázatban kifejezésre nem jut. Az 1934. szeptember hónapban géperővel végzett

kapcsolási munka 4,759.633 kézierővel feldolgozott munkaegységnek felelt meg, vagyis az automatizálás következtében a postaszemélyzet munkája ennyivel lett kevesebb.

III.

A forgalom változása a munkaegységek alapján.

A munkaegységekből a forgalom emelkedésére vagy csökkenésére csak akkor lehet következtetni, ha a mindenkori forgalom lebonyolításánál végzett munkát azonos értékeléssel fejezzük ki munkaegységben. A posta, táviró és a rádió szolgálatban végzett munkák értékelése az alábbi táblázatban megjelölt időben nem változott, ezekben a szolgálati ágakban tehát a forgalom a feldolgozott munkaegységek arányában emelkedett vagy csökkent. Ellenben a távbeszélő-szolgálatban végzett

munka értékelése időközben módosult, amennyiben Budapesten számlált helyi beszélgetésenként 1932. október havában 0.4, míg a teendők racionalizálása következtében 1934. szeptember havában már csak 0.3 munkaegységet lehetett felszámítani.

Ha az összehasonlított időszakok távbeszélő forgalmát azonos (1934. szeptember havi) értékeléssel fejezzük ki munkaegységben, akkor a távbeszélő forgalom és ezzel kapcsolatban a m. kir. posta össz-forgalma így alakul:

Év	Hó	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes
		munkaegységek száma ezrekben					Forgalom az előző év azo- nos időszakához viszonyítva hány %-kal emelkedett vagy csökkent				
1933 1934	IX.	17 195 16 471	2.156 2.102	6.449 6.852	867 927	26.667 26.352	- 4.2	- 2.5	+ 6.2	+ 6.9	- 1.2
1933 1934	I—IX.	144.103 146.319	17.636 17.492	55.536 57.743	8.027 8.427	225.302 229.981	+ 1.5	- 0.8	+ 4.0	+ 5.0	+ 2.1
1932 X—1933 IX. 1933 X—1934 IX.		200.321 200.662	23.797 23.406	75.235 77.160	10.719 11.073	310.072 312.301	+ 0.2	- 1.6	+ 2.6	+ 3.3	+ 0.7

Amíg tehát 1934. szeptember hónapban — az előző év azonos időszakához viszonyítva — a távbeszélőnél kézierővel végzett munka 5.8%-kal és az összes munkaegységek száma 4.1%-kal csökkent, addig a távbeszélő forgalom 6.2%-kal emelkedett és ezzel kapcsolatban a posta összforgalma csak 1.2%-kal csökkent.

A tavalyi állapottal szemben a folyó naptári év első 9 hónapjának forgalma emelkedést mutat, amiből a gazdasági helyzet némi javulására lehet következtetni. Igazolja ezt a legutóbbi 12 hónap forgalma is, mely a megelőző 12 havi forgalommal szemben szintén emelkedő irányzatú.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Anglia.

Az angol Post Master General a Daily Mail című angol lap szerkesztőjének adott nyilatkozatában érdekes adatokat sorolt fel az angol postának a belföldi légipostai hálózat kiépítésére vonatkozó terveiből.

E nyilatkozat szerint az angol posta a belföldi légipostai hálózatát a legrövidebb időn belül annyira fejleszteni óhajtja, hogy London, Birmingham, Manchester, Belfast, Glasgow, Liverpool, Cardiff, Plymouth és Southampton között naponként rendszeres légipostai járatok közlekedhessenek. A központi igazgatásba a légipostai ügyek részére előadót nevezett ki, aki a légiügyek miniszterével egyetértésben, valamennyi légi vállalat szerves bekapcsolásával gondoskodik a kitűzött cél mielőbbi megvalósításáról. Az angol posta az állandó legfőbb légügyi szakértője mellé a Postmaster General két rendkívüli légügyi megbízottat is meghívott, akik hárman a fontosabb légipostai ügyeket szűkebb tanácsban intézik. Szaporítják a légipostai zárlatok számát, de különösen

gyorsítják azok rendes postai szállítását is. E célból a vasúttársaságok is külön szervezeti rendelkezéseket léptettek életbe.

Érdekes az, hogy ezek az új belföldi légipostai menetek a 2 uncián (= 54.58 gr) alóli súlyú zárt leveleket és levelezőlapokat nappali járataikkal külön légipostai pótdíj nélkül szállítják. A 2 unciát meghaladó zárt levelekért 1 penny légipostai pótdíjat kell fizetni. A küldeményeket azonban a feladó továbbra is köteles a légipostai ragjegyvel ellátni.

Az első ilyen ingyenes belföldi légipostai járat néhány héttel ezelőtt kezdte meg működését. Inverness és az Orkney-szigetek között. Ez a járat naponként kb. 3000 levélpostai küldeményt szállít, és a küldemények időnyerése az oda és vissza út alatt kb. a 24 órát is meghaladja.

Az új berendezés csak a nappali postaszállítást óhajtja gyorsítani, tehát az éjjeli postaszállító mozgóposta meneteket nem is akarja kiküszöbölni és a célja az, hogy Anglia legtávolabbi városából reggel légipostával Londonba küldött levél feladója még aznap feltétlenül megkaphassa a válaszlevelet. Minthogy pedig a beér-

kező légipostai zárlatoknak az irányító és kézbesítő hivatalba juttatása Londonban e küldeményekre jelentékeny idővesztést jelent, az angol Postmaster General a közel jövőben a város szívében, a háztetők felett létesítendő légikikötő és levélfeldolgozó hivatal építését tervezi.

E terveket olvasva ne felejtjük el, hogy az angol posta legutóbbi évi jelentése 12 millió fontot meghaladó üzemi feleslegről számolt be. Tehát van miből építeniök, beruházniök. (Bulletin d'Inform. 1934. 9.)

Belgium.

A belga posta 1933/34. évi számadása hiánnyal zárult. Ezt a hiányt a postaintézet azzal magyarázza, hogy a postai díj-szabás díjtételei nem tartottak lépést az árak emelkedésével. Így pl. míg a levéldíj-szabás a békebelivel szemben csak 250—300 ponttal magasabb, addig az általános drágasági index 653. (P. N. 1934. 38.)

Lengyelország.

Lengyelország és Litvánia között közviselőket is beleértve, legközelebb katonai szabású egyenruhát kapnak, vállrózsával. A sapka ellenzőjét fémlappal díszítik. A rangfokozatot a sapkán és a galléron is jelzik. (D. Pztg. 1934. 20.) (k. j.)

Lengyelország és Litvánia között közvetlen postaösszeköttetés még nincs. Litvánia az utóbbi időben hajlandónak mutatkozott ugyan felvenni Lengyelországgal a közvetlen postai összeköttetést, de a viñnai-kerület kivételével. Wilnára ugyanis Litvánia tart számot és elvileg Wilnát ma is nem legyel, hanem litván területnek vallja és onnan származó postát nem hajlandó közvetlenül átvenni. Ezen a politikai kérdésen meg is szakadtak a tárgyalások és a lengyel—litván posták között jövőben is Lettország postaigazgatása közvetít. (D. Pztg. 1934. 18.)

Németország.

A kölni kereskedelmi és iparkamara a birodalmi német postától a díjak újabb mérséklését kérte. E kérelmet a német postaminiszter elutasította. A határozat indokolása szerint a német posta ma sok olyan terhet kénytelen vállalni, amelyet a háború előtt nem ismertek. Pl. milliókat kell feleslegeiből az államkincstárnak beszolgáltatni, továbbá a postakocsik vonatásáért állandóan emelkedő összeget kénytelen évenként az államvasútnak is fizetni, mely szolgáltatást eddig díjmentesen teljesítette a német vasút is. De a legkisebb díjmérséklés is jelentős jövedelemkiesést jelentene, melyet a várható forgalom emelkedés sem pótolna. Így pl.

a levéldíj-szabás minden 1 pfennig mérséklése 20 millió márka jövedelemkiesést jelent. A legutolsó díj-szabás mérséklés a német postának kb 170 millió márka jövedelemcsökkenést okozott. (P. N. 1934. 39.)

A német postaminiszter rendelete szerint a nemzetközi forgalomban is használt postai ragjegyek és nyomtatványok kivételével a postai nyomtatványok szövegének előállításánál többé nem a latin, hanem nyomtatásban is a gót betűtípust kell használni. (D. Pztg. 1934. 18.)

Olaszország.

Olaszországban újabban szigorították a nők közalkalmazásba vételének feltételeit. Nevezetesen az egyes állami ágazatok utasítást kaptak, hogy szolgálati rendtartásukba olyan rendelkezéseket vegyenek fel, melyek a női alkalmazottakat eltiltják a szakvizsgáktól vagy legalább is a szakvizsgára bocsátható női alkalmazottak számát lényegesen korlátozzák. (P. N. 1934. 29.)

Oroszország.

A Tanácsköztársaság postájáról keveset tudunk. Most a Deutsche Postzeitung egy moszkvai tudósítójának közlései nyomán érdekes részleteket hoz a Szovjet posta működéséről.

A postát a Szovjet mostohagyermekként kezelte egész a legutolsó évekig. Ennek többféle oka volt. Legfőbb oka politikai. Nevezetesen a posta politikai biztosítása, tehát legfőbb vezetője évek óta Rykow, a kegyvesztett népbiztos, akit ellenzéki magatartása miatt tulajdonképpen száműzetésbe kellett volna küldeni. E helyett — megkegyelmezés után — a posta élére állították. Persze bizalom hiányában az államhatalom részéről semmi támogatásban nem részesült. A másik ok az, hogy éppen az állami posta lassúsága és megbízhatatlansága miatt a népbiztosok, a hirhedt GPU, a katonaság jóformán nem is használja a posta berendezéseit, hanem saját futárszolgálatot, külön táviró, távbeszélő vonalakat és rádió adó-állomásokat tartanak üzemben, hol saját embereikkel látják el a szolgálatot.

Egyébként pedig a szovjet-posta forgalma, a cári postával szemben két okból, a rendezettebb viszonyok beálltával utóbbi években szembetűnő lendületet vett. Egyrészt az erős központi hatalom kiépülése és a nyilvános életnek az egész vonalon most folyó bürokratizálása, másrészt az írás-olvasás elterjedése a postaforgalmat feltűnően felduzzasztotta úgy, hogy míg 1927-ben a szovjet-posta kereken csak 800 millió darab postaküldeményt kezelt, az

1932. évi jelentés már 6.5 milliárd darab postaküldeményről számolt be. Igaz ugyan, hogy a kezelt postaküldemények darabszámának ez a meglepő emelkedése erősen összefügg azzal az intézkedéssel is, mely a Szovjet területén megjelenő ujságok kézbesítését kizárólagos joggal a postára bízta. Az utcán árusított lappéldányok kivételével a Tanácsköztársaság területén minden lappéldányt a szovjet-posta kézbesíti. Viszont az ujságok az írás-olvasás terjedésével olyan hihetetlen tömegben fogynak, hogy a jelenlegi gépi berendezéssel sehogy sem tudják a keresletnek megfelelő példányszámot előteremteni.

A gyáripár példátlan fejlődésével kapcsolatban az addig lakatlan területek közül gombamódra nőnek ki a sok tízezer lakót számláló gyárvárosok és lakótelepek, melyeknek idegenből áttelepített munkástömegei egyenesen reá vannak utalva a posta szolgáltatásainak igénybevételére. A mezőgazdaság kollektivizálása a falu népét is függésbe hozta a központi hatalommal. A terygazdálkodás erőszakolása, az írott rendelkezések tömege fejlettebb, nagyszámú és kiterjedt hatáskörű postai szervek létesítését tették elkerülhetetlenné. A fejlődés arányaira a következő adatok a jellemzők: 1927-ben minden 1000 km²-re 0.7, 1932-ben már 1.9 postai szerv esett. A postai szervek száma 1927-ben 12.600, 1932-ben már 43.000, a faluzólevélhordóké ugyanebben az időben 20.000-ról 115.000-re emelkedett.

Sajátságos és talán egészen egyedül álló az a tény, hogy a szovjet-posta egyenesen tervszerűen megnehezíti a magánlevél forgalom fejlődését azzal, hogy a belföldi levél- és távirat díjszabása drágább a külföldinél. Míg ugyanis a 20 grammos külföldi levél díja 15 kopek, addig ugyanezért a távolsági levélért belföldi viszonylatban 20 kopeket szed az orosz posta. Belföldön a magántávirat forgalom jó darabig teljesen tiltott volt. Most már elméletben lehet ugyan belföldi magántáviratot is feladni, de az erős hivatalos táviratforgalom miatt a közönséges magántáviratokat rendszerint csak posta útján továbbítják. Ha valaki azt akarja, hogy sürgős híradása tényleg táviratként érje el a magán címzettet, sürgősként kell azt feladni. A sürgős távirat szódíja azonban 1 rubel. Ha figyelembe vesszük, hogy a levélhordó havi fizetése átlag 100 rubel, láthatjuk, milyen ritka ember engedheti meg magának a sürgős távirat feladásának fényűzését.

A postaszolgálat szervezetlensége miatt a szovjet-posta példátlanul lassú. Moszkva és Berlin közötti útszakaszt 36 óra alatt lehet ugyan megtenni vasúton, de a kül-

földi levélnek erre legalább 5 napra van szüksége. Ezt a késést — nyílt titok — főként a levélcenzura okozza. De a Moszkvában feladott helyi levél sem ér el 2—3 napnál előbb címzettjéhez. Annál nagyobb fényűzésnek kell mondani azt, hogy ilyen viszonyok között Moszkvában naponként tíz levélkézbesítő indítás van rendszeresítve. Ámde a kézbesítők jelentékeny része írástudatlan. Rendes gyakorlat, hogy a külföldi címzettnak magának kell kiválasztani a kézbesítő által bemutatott levélhalmazból az őt megillető küldeményeket. A kézbesítő személyzet fegyelmezetlensége még ma is alig ismer határokat. Gyakori az eset, hogy a részeg levélhordó a közönség szemeláttára üríti a folyóvízbe küldeményekkel telt táskáját.

A hivatalok világítási és szellőztetési viszonyai leírhatatlanul rosszak. Hiába épültek itt-ott a modern új postapaloták. Nincs képzett személyzet, mely azokat céljuknak megfelelően használná. Erre példa a Moszkva szívében több éven át épült modern táviró-távbeszélő palotában felszerelt nyilvános távbeszélő fülkék esete. Ezek nagy részét nem a távbeszélgetések lebonyolítására, hanem azoknak a kezelő helyiség felőli oldalfalát egyszerűen kiütve, a hátuk mögött berendezett postai felvevőhely bejárati ajtajaként használják. Ugyanitt az a helyzet, hogy az új palota két erősen emelkedő utca keresztező pontján épült, de a gépkocsik és postai járművek egyszerűen nem tudnak megállni az úttest esése miatt.

Az új ötéves terv a postai berendezések nagyarányú javítását, kiépítését is kötelezően előírja. E szerint a légipostai vonalak kiépítésével akarják a belföldi postaszállítást gyorsítani. A terv valóra válása esetében 1937-ben a levélposta 50 százalékát már belföldön is légipostával kellene szállítani. Noha 1932-ben a postai szállítás céljaira még csak 1900 gépkocsi állt a szovjet-posta rendelkezésére, 1937. év végéig 30.000 gépkocsiból álló autóparkot akar e terve a posta rendelkezésére bocsátani.

Ezt a tervet kívülről nézve — alig lehet megvalósítani. Oroszország klimatikus viszonyai, a hosszú, szigorú tél, az utak járhatatlansága ősszel és tavaszon még az esetben is legyőzhetetlen akadályt jelentenek, ha a terv végrehajtásához szükséges légi és géperező járműveket, valamint a hajtóerőt elő is tudnák teremteni. (D. Pztg. 1934. 18.) (k. j.)

TAVIRÓ.

Ausztria.

Közvetlen rádiótávíró összeköttetés üzembehelyezése Ausztria és az Egyesült Álla-

mok közt. Bécs és New York közt a f. é. augusztus hó 1-én közvetlen rádiótávíró összeköttetés nyílt meg.

Németalföld.

Németalföldön emelkedik a távíró és a távbeszélő forgalom. A folyó év első öt hónapjának forgalmi eredményei Németalföldön a posta, távíró és távbeszélő forgalom terén az 1933. év hasonló időszakával szemben kedvezőbbek. A három üzem bevétele 29,495.750 hollandi forint volt, vagyis 837.552 hollandi forinttal több, mint az 1933. év január—májusi szakában, ami 909.000 hollandi forinttal multa felül az előirányzatban számításba vett bevételt. Ebből az összegből a távíróbevételek 1,777.197 hollandi forintot tettek ki, 39.149 forinttal haladva meg az előző évi eredményt, a távbeszélő bevételek pedig 10,133.587 forintot, ami 338.799 forint emelkedést jelent az előző év hasonló szakához képest. (J. T. 1934. 9.)

TÁVBESZÉLŐ.

Amerika.

Amerikában is emelkedik már a távbeszélő előfizetők száma. Az American Telephone and Telegraph Company közlése szerint a f. évi augusztus havában a társaság hálózatának távbeszélő előfizetői 10.750-el szaporodtak, míg az előző év ugyanebben a havában a távbeszélő előfizetők száma még 20.750-el esett vissza. (J. T. 1934. 9.)

Finnország.

A finn távbeszélő államosítása. Finnország távbeszélő üzemének állami kezelésbe való vétele következtében a finn távbeszélő hálózatban eddig érdekelt stockholmi Ericson L. M. cég elhatározta, hogy a finn távbeszélő társaságokban való részvényérdekeltségét átadja a finn államnak. (J. T. 1934. 9.)

Franciaország.

Francia—orosz közvetlen távbeszélő összeköttetés. A f. é. augusztus hó végén Páris és Moszkva közt közvetlen távbeszélő összeköttetést helyeztek üzembe. (J. T. 1934. 9.)

Kína.

A kínai távbeszélő nagyarányú fejlesztése. Kína közlekedési minisztere egy angol társaságtól 200.000 dolláros kölcsönt kíván felvenni. A kölcsönből 9 kínai tartományra kiterjedő jelentős helyközi távbeszélő hálózatot akarnak építeni. A fejlesztési tervhez hasonló nagyságú hálózata

tot eddig Kínában még nem valósítottak meg. (J. T. 1934. 9.)

Németország.

A távolbalátás és a távbeszélő kombinálása Németországban. Németországban távbeszélővel kombinált távolbalátó szolgáltatást rendszeresítenek, amely szolgáltatást a jelentősebb városok közti forgalomban fogják megnyitni. A távbeszélőállomások távolbalátó készülékkel is fel lesznek szerelve s így a beszélő arcképe a hívott előtt meg fog jelenni. (J. T. 1934. 9.)

Perzsia.

A perzsa pttb. igazgatás is hatalmasan ki akarja fejleszteni távbeszélő hálózatát. Erre a célra már meg is rendelt 4000 új távbeszélő készüléket, ami az ottani viszonyokhoz képest igen sok, s ezeknek a szállítását a folyó év végéig kötötték ki. (J. T. 1934. 9.)

Svájc.

Svájc távbeszélő bevételei emelkedő irányzatot mutatnak. A legújabb megállapítás szerint Svájc 1933. évi távbeszélő bevételei 2,9%-os emelkedést mutatnak az 1932. évi bevételekkel szemben. Az eredmény a svájci igazgatás számára annál örövendesebb, mert 1932. évben az elért távbeszélő bevételek még 6,5%-os visszaesést mutattak. (J. T. 1934. 9.)

RADIÓ.

Anglia.

Angliában a világítási villanyvezetéket is felhasználják a rádióműsorszórási leadások közvetítésére. A brit parlament elé törvényjavaslatot terjesztettek, amely a villanyvilágítást szolgáltató társaságokat felhatalmazná, hogy világítási vezetékeiket rádióműsorszórási műsorok továbbítására felhasználhassák. A javaslatnak sokak szerint nem sok jövője van, ám a társaságok helyzetét előnyössé teszi az a körülmény, hogy az egyik társaság, a Tynemouth-Corporation, már kapott a várostól engedélyt hálózatának a rádióműsorszórási leadások továbbítására való felhasználásra, s ezt a városi szabályrendeletet a parlamentnek egyik bizottsága ellenzés hiányában már helyeslően tudomásul is vette. (T. P. 1934. 16.)

Ausztrália.

Ausztráliában levélbélyegek útján lehet leróni a rádióelőfizetési díjakat. Az ausztráliai kormány a rádióelőfizetési díjak lerovásának megkönnyítése céljából megengedte, hogy azt egy különleges lapra

ragasztott levélbélyegekkel is fizethessék az előfizetők.

A bélyegek útján történő előfizetési díj-lerovás módja a következő:

1. Az ausztráliai postahivatalok az egyenként 6 pence, vagy annál magasabb postai bélyegeket akár új rádióállomásra való előfizetésként, akár a már meglévő állomás előfizetési díjának lerovására elfogadják abban az esetben, ha azokat az erre a célra rendszeresített lap kijelölt helyére ragasztják s ha azokat még előzőleg nem bélyegezték le.

2. A lapra ragasztott bélyegek együttes értéke nem haladhatja meg a 24 sillinget.

3. Abban az esetben, ha a rádió előfizetési díja a 24 sillingnél kevesebb volna, a lapra ragasztható bélyegek értékét erre a leszállított összegre kellene korlátozni. Mindazonáltal a lapra ragasztott esetleges többletet a nyugta kiszolgáltatása alkalmával visszatérítenék.

4. A bélyegek lerovására használt lap nem szolgál engedélyokiratként még abban az esetben sem, ha az arra ragasztott bélyegek értéke egyenlő volna az engedélyokirat kiszolgáltatásának díjával.

5. Ha a bélyegek lerovására használt lapot annak tulajdonosa nem kívánna rádióelőfizetési díjának kiegyenlítésére felhasználni, a lerótt bélyegek értékét a posta 10% levonása ellenében visszafizeti. (B. I. D. 1934. 8.)

Brazília.

Brazília 9 új rádióállomást épít. A brazil kormány szerződést kötött a Marconi társasággal, amely szerint az ország táviró és távbeszélő hálózatának kiegészítése céljából 9 új adó- és vevő rádióállomást épít. Az új állomásokat a brazil igazgatás fogja üzemben tartani s egymás közötti forgalmuk révén összeköttetést fognak fenntartani Brazília egyes államai közt. Igen sok belföldi brazil viszonylatban az ország nagy kiterjedése folytán ezek lesznek az első közvetlen összeköttetések.

Az új állomások közül hármat, amelyek különböző szolgáltatásokat fognak ellátni, Rio de Janeiro közelében építik meg, másik kettő Recifebe kerül, egyet-egyét pedig Porto Alegre, Belem, Bahia és Tortaleza városok kapnak. A szerződés értelmében 3 adó 2 kilowattos lesz s azok a táviró és távbeszélő üzem céljaira fognak szolgálni, egy 2 kilowattos adó kizárólag táviró üzemben lesz foglalkoztatva, négy egyenként 1 kilowattos adó táviró és távbeszélő üzemben fog dolgozni, egy 1 kilowattos pedig kizárólag táviróüzemben. Az adókhöz ugyancsak 9 vevőberendezést is szállít a társaság.

Ugy az adásnál, mint a vételnél az új állomások irányított antennákkal fognak dolgozni. (J. T. 1934. 9.)

Délamerika.

Délamerikai rádióműsorszóró egyesület alakulása. Argentína fővárosában, Buenos Ayres-ben legutóbb értekezletet tartottak, amelyen Bolívia, Brazília, Paraguay, Uruguay és Argentína képviselői vettek részt. M. Schroder-nek, az argentinai nemzeti rádióműsorszóró egyesülés elnökének elnöklete alatt működő értekezleten elhatározták a délamerikai rádióműsorszóró egyesület megalakulását, amely Montevideo-ban fog székelni s amelynek feladata lesz a délamerikai rádióműsorszóró szolgálatot oly módon megszervezni és szabályozni, hogy a zavarásokat elkerülhessék. Az új egyesület alakuló ülését legközelebb Rio de Janeiro-ban fogják megtartani. (B. I. D. 1934. 9.)

Északamerikai Egyesült-Államok.

Új rádiótervek az Egyesült Államokban. Az Egyesült Államokban új rádióműsorszóró adóállomást terveznek, amely Közép- és Délamerika számára volna hivatott műsort adni. Cordell Hull államtitkár Rooseveltnél elnöknel az állomás építésének céljaira 350.0000 dollárt hozott javaslatba. A műsort az „Union pan-americaine” és a Washington Györgyről elnevezett egyetem szolgáltatója.

„American Broadcasting System” néven új rádióműsorszóró társaság is alakult az Egyesült Államokban. Az új társaság fő adóállomása az Unio keleti részét fogja ellátni s annak hívójele WMCA lesz, leadását pedig „Federal Broadcasting System” néven fogja szolgáltatni. A többi adóállomás a következő: WPEN Philadelphia; WRPD Providence; WTNJ Trenton; WDEL Wilmington; WCBM Baltimore. (J. T. 1934. 9.)

Franciaország.

Iskolai rádióműsorszóró leadások Grenoble-ben. Grenoble városa az első város Franciaországban, amely megszervezte a rádióműsorszóró leadásokat iskoláiban.

Még 1933 májusában az Isere kantonbeli iskolai állomások, valamint a kantonbeli képviselők kongresszusa megbízta az akadémiai felügyelőt annak a tanulmányozásával, miként lehetne a művészi oktatás a rádióműsorszóró útján a gyakorlatban helyesen megoldani. Így még az iskolai szünet előtt bizottságot alakítottak, amely a műsorkérdéssel és az iskolák rádiófelszerelésének kérdésével foglalkozott.

A vevőkészülék kiválasztásánál oly háromlángos készülék mellett döntöttek, amelynek a szelektivitása ugyan nem tö-

kéletes, energiája és vételének tisztasága azonban kifogástalan. Ilyen készüléket 150-et vásároltak (minden osztály számára egyet), amelyek ki tudják szolgálni Grenoble 5000 iskolásgyermekeit, sőt a leadásokat még a környék 200 állomása is venni tudta. Az iskolai vevőkészülékét darabonként 395 frankért vásárolták.

Az iskolai műsor két csoportra oszlik. A 6—8 éves gyermekek számára azt főleg mesékből és gyermekdalokból állítják össze, míg a 8—13 évesek részére csevegéseket, földrajzi és történelmi leírásokat és helyi alkalmi ismertetéseket, legendákat, magyarított zenét, karénekeket, valamint kézügyességre oktató tanításokat is adnak.

Egy-egy előadás elvben 45 percig, tényleg azonban 50 percig tart. Ebből 15 perc zenére, 30—40 perc csevegésekre és szavallásra jut, amely beosztás a figyelem ébrentartására igen alkalmas. A gyermekeket azonkívül rejtvényekkel, találós kérdésekkel és a hallott versek ilusztrálásának a feladásával is szórakoztatják. E kedves iskolai oktató rádiómunkának az eredményessége mellett szól, hogy az érdekelt szakosztály a találós kérdésekre 3000 választ, azonkívül 1500 rajzot kapott, amelyeknek átnézését és kijavítását külön bizottságra bízta, amely a legjobb munkákat díjazni is fogja. (B. I. D. 1934. 8.)

Jugoszlávia.

Jugoszlávia is rövidhullámú rádióműsorszóró adót épít. A World-Radio közlése szerint a külföldön élő délszlávok ismételt panaszolták a jugoszláv rádióműsorszóró leadások vételének nehézségeit. Erre a Radio-Ljubljana elhatározta, hogy rövidhullám-rendszerű rádióműsorszóró adóállomást épített, amely a belgrádi, zágrábi és ljubljana-i rádióállomások műsorát fogja szórni. Az építési költségeket közadakozás útján akarják előteremteni. A dolgok ezidőszerinti állása szerint az új adó 1936 előtt aligha kezdi meg működését. (T. P. 1934. 16.)

Németalföld.

Németalföldön is előfizetési díjat fognak szedni a rádióhallgatóktól. Németalföldön eddig a rádióhallgatóknak nem kellett előfizetési díjat fizetni, azok csak mint egyik vagy másik hallgató-társulás tagjai fizettek díjat a maguk egyesületének. A helyzet most meg fog változni, mert a parlament elé legújában javaslatot terjesztettek, amelynek értelmében a jövőben a rádióhallgatóktól évi három hollandi forint előfizetési díjat fognak szedni. A kristálydetektoros készülékek tulajdonosai mindazonáltal a tervek szerint díjmentességet fognak élvezni. Ha a javaslatot elfogad-

ják, abban az esetben a hallgatók egyesületeit fel fogják oszlatni. (T. P. 1934. 18.)

Németország.

Rádióműsorszóró kárbiztosítás Németországban. A német rádióműsorszóró társaság az Erfurtban székelő „Thüringia” és a hamburgi „Deutscher Ring” biztosító társaságokkal az összes németbirodalmi, danzigi és a Sarre területi rádióelőfizetők javára kárbiztosítási szerződést kötött. A biztosítás díját a német rádióműsorszóró társaság fizeti.

A biztosítás kiterjed mindennemű testi sérülésre és anyagi kárra, amelyet a vevőberendezések, az antennát is beleszámítva, okozhatnak, amennyiben a kártszenvedettek oly harmadik személyek, akikért a rádióelőfizető, illetőleg a vele közös háztartásban élő személyek mind a fennálló törvények mind a háztulajdonossal kötött bérleti szerződés értelmében anyagilag felelősek.

A biztosítás kiterjed azokra a károkra is, amelyek az antenna-szerelési, javítási, átalakítási vagy leszerelési munkálatokkal kapcsolatban előadódhatnak. A biztosítás azokban az esetekben is érvényes, amikor az albérlő a főbérlővel szemben felelős az okozott károkért; nem terjed ki azonban minden esetben azokra a károkra, amelyeket idegen tárgyakon vagy a biztosítottnál levő vagy általa gondozott tárgyakon fordulnak elő, avagy ez utóbbi alkalmazottai, cselédjei, meghatalmazottjai vagy képviselői idéznek elő.

Nem fizetnek kártérítést akkor sem, ha a kárt a rádióelőfizető maga vagy a vele közös háztartásban élő családtagok szenvedik, mivel ezekben az esetekben nem harmadik személyekkel szemben fennálló kártérítési kötelezettségről van szó. Ugyanaz a helyzet akkor is, ha a kárt a rádióelőfizető alkalmazottai, cselédei, meghatalmazottai vagy képviselői szenvedik.

A biztosítás azokra az esetekre sem terjed ki, amikor szándékos rongálásokról van szó, amelyeket a biztosított okozott, avagy oly károkról, amelyeket oly tárgyak okoztak, amelyeknek veszélyes voltára a társaság a biztosított figyelmét már előre felhívta s amelyeket ez eltávolítani elmulasztott.

Az egyes káresetekben a biztosító társaságok testi sérüléseknél 100.000 márkáig, anyagi károk esetén pedig 25.000 márkáig terjedhető kártérítést fizetnek.

(J. T. 1934. 9.)

Rádióműsorszóró kiképző iskola létesítése Németországban. A folyó évi június hó 13-án adták át Berlinben hivatásának az első rádióműsorszóró kiképző iskolát.

Az iskolának az a célja, hogy rendszeres kiképzés útján egymáshoz közelebb hozza mindazokat, akik a rádióműsorszóróval foglalkoznak (intézők, technikusok, rádiómegfigyelőhelyek alkalmazottjai, kereskedők, szerzők, művészek) s megismertesse velük e szolgálat problémáit és elveit. A Reichspost-minisztérium képviselőjének megnyitó beszédében kifejezésre jutott az a megállapítás, hogy a rádióműsorszóró nem tekinthető többé magánszervezetnek, így mindazok, akiknek azzal dolguk van, állami szolgálatban állóknak tekintendők s így e szolgálat elveit alkalmazkodni kötelesek. Így nem lehetnek többé a rádiómegfigyelő helyeknek (Funkwarten) oly tagjai, akik a német rádióiskolát el nem végezték s a vizsgát le nem tették.

Az iskola első félévében 50 magántanár 18 különböző tárgykört fog előadni a nemzeti szocializmus különböző kérdéseiről, megállapításairól és céljairól. Később megbeszéléseket terveznek, amelyeken a rádióműsorszóró természetét és különböző alakjait fogják tárgyalni.

Az iskolának vizsgát tett hallgatói kiképzett összekötökként fognak működni a közönség és a rádióműsorszóró szervezetei közt. A rádiómegfigyelő helyek (Funkwarten) tagjait szoros kapcsolatba akarják hozni a rádióműsorszóró összes kérdéseivel, mert az iskola aligazgatójának szavai szerint a rádió érdekében kifejtett propagandát a kultúra érdekében kifejtett misszióknak kell tekinteni. (B. I. D. 1934. 9.)

Svájc.

A svájci rádiópropaganda új szervezete. 1933-ig a svájci rádióműsorszóró társaság saiat költségén maga intézte a rádió érdekében kifejtendő üzletszerző tevékenységet a postaigazgatás alkalmazottainak közreműködésével. A társaság új koncessziója értelmében ez az üzletszerző tevékenység most új szervezetet nyert s azt a „pro radio“ egyesülésre bízták.

Ebbe a postaigazgatás képviselőin kívül a rádióműsorszóró társaság, a svájci rádióműsorszóró egyesülete, a rádióelektromos kereskedők, valamint a svájci rádióipar képviselői tartoznak.

Az új egyesülés meg van győződve arról, hogy a rádióműsorszóró érdekében kifejtendő propaganda legjobb eszköze: a filmekkel kísért előadások. Azonkívül ezeket az előadásokat alkalmi kiállításokkal fogják kíséni, amelyeken a rádiókereskedők is résztvesznek. (B. I. D. 1934. 8.)

Dr. H. F.

VEGYES.

Marconi legújabb találmányai. Marconi ultra rövidhullámrendszerű kísérletezései

az első gyakorlati alkalmazást a Vaticánban berendezett ultra rövidhullámon dolgozó rádiótávbeszélő állomásnak az üzembehelyezésekor kapták, amikor e berendezés révén a Vaticán és a castelgondolfói pápai nyaraló közt más által le nem hallgatható rádiótávbeszélő összeköttetés létesült. Azóta a neves feltaláló újabb kísérleteket folytat ultra rövid hullámokon, amelyeket részint szárazföldön, Róma közelében, részint „Electra“ nevű jachtján végez, amely egész elektromos laboratóriummal van felszerelve.

Legújabbban Marconi a tengerhajózási szakértők egész vezérkarát hívta meg jachtjára, amely Santa Margherita olasz kikötőben horgonyzott, hogy nekik kutatásainak legújabb gyakorlati eredményeit bemutassa. A Marconi által szerkesztett ú. n. „Radio-Faro“-ról (rádióvilágító toronyról) volt szó, amely hallható rövidhullámokat szór s a hajókon alkalmazott különleges felvevő berendezés segítségével a hajóknak ködben és viharban való teljesen biztos közlekedését teszi lehetővé. A találmány kiválósága abban áll, hogy a Marconi-féle berendezés segítségével a hajók éjjel és ködben is a legkisebb nehézség és kockázat nélkül tökéletes biztonsággal közlekedhetnek a legveszélyesebb tengerszorosokban és a kikötőkbe is révkalauz nélkül hajózhatnak be.

A gyakorlati bemutató az Electrán a következőképpen játszódott le. A hajó parancsnoki hídját vitorlavásznak teljesen beborították, úgy, hogy az azon tartózkodók a külvilágból semmit sem láthattak, vagyis olyan helyzetbe kerültek, mint ha koromsötét éjszakában vagy sűrű ködben lettek volna. A parancsnoki hídon Marconi mellett az angol Lloyd elnöke, a Camera of Shipping egyik képviselője, Major Bates, a Cunard White Star-Line képviselője és a Majestic óceánjáró parancsnoka foglaltak helyet. A hajót, amely így a Santa Margherita és Sestri közti tengeröbölben hajózott, s amelynek kapitánya és kormányosa a külvilágból semmit sem láttak, a parton felállított rádióvilágító torony irányította. A világító torony, amely a Monte Castello-n, a tenger színe fölött 90 méternyire volt elhelyezve, 60 centiméter hosszú ultra rövidhullámon állandóan adta a hajó számára a jelzéseket, amelyeket a parancsnoki hídon kétféle alakban vettek; és pedig mind hallhatóan, mind láthatóan. A hallható felvétel rádióvevőkészülékkel és hangosanbeszélővel történt, láthatóan pedig egy különleges galvanométerrel, amely piros és zöld, egyforma nagvságú mezőkre volt beosztva s amelyek fölött egy tű vibrált. A felette meredek sziklás part közelében egymástól 100 méter tá-

volságra két bólyát horgonyoztak le, s ezek közt mintegy jelképes kikötő-bejárat közt kellett a hajónak keresztül haladnia.

Amint a hajó a bejárat felé lassan közeledett, a hajótiszt figyelte a galvanométer tűjének mozgását s amint a tű erősebben jobbra vagy balra mutatott, aszerint irányította a hajó menetirányát is. E jeleket egyidejűleg a hangosan beszélő jelzéseivel is ellenőrizte. Így, bár a külvilágból semmit sem látott, minden fáradság nélkül a két bólya által jelzett kikötőbejárat kelles közepén vezette a hajót keresztül. A hajón levő zsűri és hajózási szakértők a sikerült kísérlet fölötti legteljesebb megelégedésüket és csodálatukat nyilvánították. Egyiküknek másikuknak erősebben vert a kísérlet alatt a szíve arra a gondolatára, hogy a készülék hibás működése esetén a hajó a sziklás partokon pozdorjává zúzhatja magát, amikor azonban a sikert látták, annál nagyobb volt a lelkesedésük. Marconi a kísérletet meg is iméltette, amikor is a hajó vezetését az egyik meghívott vendég vette át, aki szintén pompásan megoldotta a feladatot.

A kísérletet végignéző szakértők szerint Marconi ezzel a találmányával a hajózásnak igen értékes és fontos segédeszközt bocsátott rendelkezésére, amelynek igen

nagy a gyakorlati értéke s a hajózás biztonságát ködben, viharban és éjjel nagyban emelni hivatott. A találmánynak a légiforgalomban is nagy a jelentősége, mert a repülőgépeknek rossz időben való leszállását könnyűvé és biztossá teszi. (T. P. 1934. 17.)

Új közlekedési törvény az Egyesült-Államokban. Az Egyesült-Államok elnöke aláírta a „Federal Communications Bill“-t, amely egyike a legfontosabb törvényhozási intézkedéseknek, amelyeket újabban az Egyesült-Államokban hoztak. Az új törvény 7-tagú közlekedési bizottságot szervez, amelyre mindazt a szabályozási hatáskört rábízták, amely a távíró, távbeszélő és rádiószolgálatokra vonatkozik, s amely ügykörben eddig a „Commission-radio-federal“ a kereskedelmi bizottság és a postaigazgatás voltak illetékesek.

Az új törvénynek az a kitűzött célja, hogy egységes szövetségi szervezet kezében egyesítse a felügyelet, az ellenőrzés és a beavatkozás jogát, amely eddig különböző szervek és közületek közt volt szétforgácsolva. Fontos lépést jelent az új törvény ily módon az elektromos közlekedési ágak szervezetének és szabályalkotásának állami ellenőrzés mellett történő megvalósítása felé. (B. I. D. 1934. 9.)

HIREK.

Nouvelles.

A távközlés nemzetközi egyesülete berni irodájának igazgatója meghalt. Berni távirat jelenti, hogy dr. J. Räder, a távközlés nemzetközi egyesülete berni irodájának igazgatója elhunyt.

Az Országos Takarékosági Propaganda-Bizottság folyó évi október hó 2-án rendezte meg a Nemzeti Munkahét keretében II. kongresszusát. A kereskedelmi és iparkamara dísztermét a gazdasági és pénzügyi élet kiválóságai zsúfolásig megtöltötték, ahol Imrédy Béla pénzügyminiszter is megjelent.

Tormay Béla, a postatakarékpénztár vezérigazgatójának elnöki megnyitója után Reményi-Schneller Lajos, a Székesfővárosi Községi Takarékpénztár vezérigazgatója emelkedett szólásra, aki a TESz elnöksége nevében üdvözölte a kongresszust és a jelenlevő pénzügyminisztert. Ezután Imrédy Béla pénzügyminiszter rövid felszólalás keretében rámutatott arra, hogy a bizalom atmoszférája az egyedüli, amelyben a takarékoság minden vonatkozásban kifejlődhetik, ezért kéri a nagyközönséget, hogy ne engedjen esetleges hangzatos szövegeknek, amelyek a fogyasztás minden-

áron való növelésével ígérnek megoldani egy csapásra az összes bajokat. A fogyasztásnak és a termelésnek, valamint a kereseti lehetőségeknek harmoniában kell állaniok egymással s ezért mindenkire nézve fontos, szinte kötelező a takarékoság.

Ezt követően Hegedüs Lóránd ny. pénzügyminiszter szólalt fel és hangoztatta, hogy Imrédy pénzügyminiszter megdönthetetlen igazságokat juttatott kifejezésre, elsősorban akkor, amikor a bizalom helyreállításának szükségességét hangsúlyozta.

Katona Lajos, a Pénzügyminisztériumi Központ igazgatója széles történelmi perspektívába állította be a takarékoság kérdését. Számos magyar közmondást idézett, amelyek azt bizonyítják, hogy a magyar nép évezredek szelleme is a takarékoságra int.

Ezt követően Körmeny József dr. postatakarékpénztári igazgató beszédében a takarékosági propaganda esélyeit és a propaganda-eszközök hatályosságát latolgatta és egyben történelmi visszapillantás keretében a magyarországi propaganda eddigi fejlődését méltatta és eredményeit mérlegelte.

Végül Tormay Béla elnök köszönetet

mondott Imrédy pénzügyminiszter felszólalásáért, üdvözölte a m. kir. pénzügyminisztérium és a közgazdasági élet előkelőségeit, majd pedig az ülést bezárta.

A kongresszust a rádió is közvetítette.

A **jóléti alapítvány kezelési bizottsága** családfő, feleség és gyermekek (hozzátartozók) után temetési segélyek fejében 1934. évi szeptember hónapban az alábbi összegeket folyósította.

A) A táblázat II. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 7 esetben 4.200 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.120 pengő került volna kifizetésre.

B) A III. csoportba tartozó alkalmazottaknál 4 esetben 1.600 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 512 pengő lett volna esedékes.

C) A IV. csoportba tartozó alkalmazottaknál 29 esetben 6.925 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 2.616 pengő került volna kifizetésre.

Az 1934. évi szeptember hó folyamán folyósított temetési segélyek összege tehát 40 esetben 12.725 pengőt tett ki, míg a régi alapon csak 4.248 pengő került volna kifizetésre.

A m. kir. postaszemélyzet jóléti alapítványának kezelési irodája hivatalos óráit ezentúl kizárólag csak 14—19 óráig tartja a postavezérigazgatóság épületének (I. Krisztina-körút 14. sz.) I. emelet, 115. sz. alatti helyiségeiben.

Ennélfogva az alkalmazottak az alapítvány kezelési irodáját ügyeik elintézésé végett — temetési segély és pénzsegély ügyekben is — kizárólag a fentebb említett hivatalos órák alatt keressék fel.

Ha előfordulna, hogy indokolt esetben temetési segélyt a délelőtti órákban kellene sürgősen kifizetni, azt az I. emelet 110. sz. alatt működő hirdető irodában fogják kiutalni.

Előfizetési felhívás. A Posta és Táviró Évkönyv XXX. évfolyama az 1935. évre az Országos Postás Zene- és Kultúr-egyesület kiadásában ismét megjelenik. Szerkeszti: Dr. báró Szalay Gábor államtitkár, a m. kir. posta vezérigazgatója, az egyesület elnöke.

Az idén az Évkönyv egy kötetbe egybefoglalva tartalmazza a naptárt, a posta-, táviró- és távbeszélő-díjszabást, a postaszolgálat és a mindennapi élet körébe tartozó hasznos tudnivalókat, szépirodalmi és szakcikkeket, a postavezérigazgatóság, a közp. számvevőség, a központi hivatalok, a postagazgatóságok, táv. és távb. igazgatóság ügykörét, személyzeti beosztását, azután a kincstári postaszemélyzet és a postamesteri hivatalok részletes névjegyzékét és járandóságait, a kincstári személyzet legújabb rangsorszámának feltüntetésével.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GÁBOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.

A mű ára aranynyomásos színes félvázsonykötésben 3 P, amely 1 P-ös havi részletekben fizethető. Karácsony előtt minden megrendelő megkapja.

Nagyon kérjük a t. Vezetőket, hogy a postástársadalom e legrégebb és kedvenc Évkönyvét személyzetük körében hathatósan támogassák és minél több előfizetőt gyűjtsenek, mert ezzel a posta kulturális céljait szolgálják.

A megrendelést 1934. november hó végéig lehet bejelenteni. A csekkszámola száma: 46076.

Nemzetközi postaszolgálati kérdések.

A Magyar Posta szerkesztősége elhatározta, hogy e címen 1929. évben megindított rovatát felújítja. E rovatnak az a célja, hogy az olvasók is értesüljenek a külföldi igazgatásoknál egyik-másik postaüzletszabályzati, vagy belkezelési kérdés rendezésének módjáról, tehát az ottani gyakorlatról. E közlések a berni Nemzetközi Postairoda körözüvényeiből merítik anyagukat.

A felújított rovatot házagpótlónak véljük, mert olyan ismeretes adathalmazt tesz a legszélesebb körök részére is hozzáférhetővé, tehát közkinccsé, amellyel eddig csak néhány kártársunk foglalkozott hivatalból.

Reméljük, hogy olvasóink megértéssel fogadják az új rovatot, amely változatosabbá, színesebbé és az egyes postai szakkérdések nemzetközi megvilágításánj át tanulmányosabbá igyekeznek tenni lapunk tartalmát.

Könyvszemle.

Bibliographie.

„Moderne Telegraphie“ címen August Jippnek, a berlini Siemens és Halske társaság főmérnökének tollából s „J. Springer, Berlin“ cég kiadásában 234 oldalas és 260 ábrás érdekes szakmunka jelent meg, amelyben a modern távirótechnika minden szakában szakértőnek számító kiváló szerző érdekes leírását és ismertetését adja az ezidőszerint alkalmazásban levő összes távirógépeknek, különös tekintettel a legmodernebb típusra, vagyis az arithmikus (írógéprendszerű) távirógépekre. Kimerítően tárgyalja az általános jellegű táviróberendezéseket, valamint a hangfrekvenciás szerelvényeket is. Beszél a mérőberendezésekről és a készülékszabályozás, valamint a kézi és automatikus váltókról is. Az új munkát kiváló haszonnal forgathatják mind a nagy vonalak üzemeit, mind bizonyos részletkérdéseket tanulmányozók. A szakmunka ára 18 márka. (A. P. T. T. 1934. 9.)